

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

9^E JAARGANG

WOENSDAG 30 APRIL 1924

No. 435

INHOUD

	Blz.
INFLATIE EN PARLEMENTAIRE REGEREN door <i>F. M. Wibaut</i>	382
De Rapporten der Commissies van Deskundigen, benoemd door de Commissie van Herstel I door <i>Prof. Mr. G. W. J. Bruins</i>	383
Reisindrukken II (Slot) door <i>J. S. C. Kasteleyn</i>	386
De buitenlandsche Handel van Nederland in het jaar 1923 I door <i>Dr. W. Mautner</i>	387
Opsporing van Delfstoffen door <i>Mr. F. H. Neiszen</i>	390
De Loontechniek in het Particuliere Bedrijf en bij de Gemeente Amsterdam II (Slot) door <i>M. Triebels</i>	391
AANTEKENINGEN:	
De Zweedsche Rijksbank in 1923	393
Belasting van de inlandsche Rubbercultuur in Ned-Indië?	394
De Rubbersituatie in Nederlandsch-Indië	394
OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN	396
MAANDLIJFERS:	
Handelsbeweging over de maand Maart 1924	397
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	398—404
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins*.

Redacteur-Secretaris van het weekblad: *D. J. Wansink*

Secretariaat: *Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam*.

Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruige Plaatweg 37*.

Telefoon Nr. 3000. Postchèque- en girorekening
Rotterdam No. 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 25,— per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage*.

30 APRIL 1924.

Ook na de feestdagen bleef de geldmarkt nog zeer stroef. In het begin der week was de vraag naar geld zeer groot in verband met de betaling van de nieuwe staatsleening, terwijl later ook de maandwisseling reeds merkbaar was. De prolongatierente noteerde meestal 5¼ pCt., voor particulier disconto was het geldaanbod zeer gering. De noteering schommelde tusschen 4¾ en 5½ pCt.

* *

Hoewel het bedrag der rechtstreeks bij De Nederlandsche Bank geplaatste schatkistpromessen in de afgelopen week van f 91 miljoen tot f 80 miljoen

terugliep, vertoont de post binnenlandsche wissels op de balans der centrale credietinstelling slechts een daling van f 2,8 miljoen. De effectenbeleeningen blijken met f 4,5 miljoen te zijn toegenomen. Daar echter de goederenbeleeningen tegelijkertijd ongeveer met eenzelfde bedrag daalden, is het hoofd beleeningen in totaal per saldo nagenoeg onveranderd gebleven.

Het renteloos voorschot aan het Rijk geeft een vermindering van f 2 miljoen te zien. De zilvervoorraad der Bank blijkt met een goede f 200.000 te zijn gestegen. De daling van f 8,2 miljoen, die de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans te zien geven, correspondeert nagenoeg geheel met de gelijktijdige vermeerdering van de post papier op het buitenland, die in de afgelopen week van f 21,4 tot f 30,4 miljoen opliep.

De biljettencirculatie steeg met f 1,9 miljoen. De rekening-courant saldi daalden met f 5,6 miljoen. Het beschikbaar metaalsaldo stelde zich ruim f 1 miljoen hooger dan verleden week.

* *

De wisselmarkt was deze berichtsweek zeer onzeker. Over het algemeen was de stemming zeer vast. De afwikkeling van de nog loopende termijnposities in Frankrijk blijft echter een uiterst onzekere factor en veroorzaakt nog geweldige schommelingen. Ophooping van executies gedurende de feestdagen veroorzaakte een nieuwe sterke rijzing van de Franken, terwijl door dekking via Londen ook het Pond Sterling sterk gevraagd was. Nadat de verschillende achterstallige posten waren afgewikkeld, trad weder een daling in, waardoor de verschillende koersen Vrijdag weder ongeveer tot op het openingsniveau teruggelopen waren.

LONDEN, 26 APRIL 1924.

In het begin van de berichtsweek was kort crediet meer gevraagd en kostte daggeld in verschillende gevallen 3 pCt. Tegen Vrijdag kwam er groter aanbod en zakte de koers van daggeld tot 2½ pCt. Het vernieuwen van zevendaagsche leeningen kostte onveranderd 2½ pCt.

De discontomarkt was vast, maar de omzet weer gering.

2-mnds. prima bankaccept	2 ¹⁵ / ₁₆ —3 pCt.
3- " " "	3 ¹ / ₁₆ —¾ pCt.
4- " " "	3½ pCt.
6- " " "	3¾—¾ pCt.

INFLATIE EN PARLEMENTAIR REGEEREN.

I.

De President van de Nederlandsche Bank heeft in het „Haagsch Maandblad” van Februari de stelling verdedigd: Indien in Nederland parlementair regeeren werkelijk gevaar oplevert voor inflatie, dan moet de Nederlandsche Bank die inflatie weten te voorkomen. In hoogste instantie moet het financieel beleid van parlement en regeering ondergeschikt worden gemaakt aan de gestie van de Nederlandsche Bank.

Wij hebben daartegenover de stelling geplaatst: aan de Ned. Bank mag niet de macht worden toegekend om in hoogste instantie in financieel beleid regeering en parlement uit te schakelen. Aan regeering en parlement moet de gebiedende eisch worden gesteld hun financieel beleid zoo te voeren, dat inflatie niet wordt bevorderd. Doch ook indien regeering en parlement uitgaven zouden voteeren, die de Ned. Bank met het oog op inflatie gevaarlijk acht, dan blijft het financieel beleid bij regeering en parlement en gaat niet over naar de Ned. Bank.

Wij mogen het verschil tusschen den President van de Ned. Bank en ons, dat veel meer een verschil is in maatschappijbeschouwing, dan in inzichten ten opzichte van financieel beleid, kort alsboven omschrijven.

Het is overigens bekend, dat de President der Ned. Bank niet verder gaat dan de macht van de Ned. Bank te willen gebruiken om te weigeren staatsuitgaven te helpen financieren, die de door de Bank getrokken grens zouden overschrijden. De Bank zou de grens trekken, geleid door haar inzicht ten opzichte van gevaar voor inflatie. Buiten die grens zou zij geen voorschotten aan den Staat verleen. Ook niet gedoogen, dat depositobanken die verleenden. Aldus zou de toestand ontstaan, dat de Nederlandsche Staat naast het circulatiemiddel van de geotrooieerde circulatiebank voor zijn eigen gebruik een ander geld moest scheppen. In plaats van den eenen Nederlandschen gulden komen er twee: de Bankgulden en de Staatsgulden. De Bankgulden wordt door de Nederlandsche Bank behoeft tegen vermindering in goud-pariteit. De Staatsgulden is aangewezen op waardevermindering. Immers de Staat is afgesneden van de medewerking van de Ned. Bank bij het financieren van uitgaven, die de grens, door de Ned. Bank getrokken, overschrijden. De Staat kan die uitgaven niet anders financieren dan door voorschotten te vragen buiten de Ned. Bank en de depositobanken, groote en kleine. Om die voorschotten te verkrijgen zal de Staat buitensporige rente moeten betalen: „de Staat zal dan inderdaad de volle 10 pCt. of meer als werkelijke rente op tafel moeten leggen, zonder achterdeurtje van winstdeeling met de circulatiebank, waardoor de genezende kracht van die hooge rente waardeloos wordt gemaakt.” (Mr. G. Vissering bladz. 147 en 148 Haagsch Maandblad.) Het aldus uitgegeven geld zal den naam krijgen van Regeeringgulden of Staatsgulden. De ontvanger van de belastingen zal den Staatsgulden moeten aannemen à pari, d.w.z. tegen de goudwaarde van den Bankgulden. Aldus ontstaat voor den Staat door deze manipulatie met den Staatsgulden een voortdurend grooter verlies, wyl hij zal moeten voortgaan met het overgrootste deel van zijn uitgaven in volwaardige Bankgulden te betalen.

Formeel staat dus vast, dat de Ned. Bank den Staat heelemaal niet wil beletten om uitgaven te doen, gewone of buitengewone, buiten de grens door de Ned. Bank getrokken. Doch duidelijk is, dat het alternatief door den President van de Ned. Bank den Staat gelaten erger is dan zich te onderwerpen aan zijn gestie om de uitgaven, die de Ned. Bank ontoelaatbaar acht, na te laten. Immers de scheiding Bankgulden en Staatsgulden zou leiden tot voor de Nederlandsche Natie materieel ergere gevolgen dan die de gestie van de Ned. Bank beoogt te keeren.

Het verschil tusschen den President van de Ned. Bank en ons is, wij herhalen het, in de allereerste plaats een verschil van maatschappij-beschouwing. Op de vraag: acht Gij in het gezicht van inflatiegevaar de uitschakeling van parlement en regeering aangewezen, antwoordt de President van de Ned. Bank: ja. Wij antwoorden op die vraag: neen.

Prof. Bruins schaart zich aan de zijde van hen, die met den President van de Ned. Bank van meening zijn, dat indien geacht wordt dat parlement en regeering gevaar bieden voor inflatie, parlementair regeeren moet worden uitgeschakeld en vervangen door dictatuur, in dit geval dictatuur van de Ned. Bank. Het is van Prof. Bruins het onbestreden recht om deze keuze te doen. Hij ziet in ons verzet tegen de strekking van het vooralsnog theoretische betoog van den President van de Ned. Bank, niets anders dan „parlementaire gevoeligheid”. Het komt Prof. Bruins niet in de gedachte, of de gevaren, die zich kunnen voordoen, nog op andere wijze zouden kunnen worden gekeerd, dan door de vervanging van het parlementaire stelsel door het autocratische, het dictatoriale. Hij geeft er zich klaarblijkelijk geen rekenschap van, dat ieder regeerstelsel, ook dat van de autocratie, en dat van de erkenning der dictatuur, dictatuur dan in dit geval gelegd in de handen der Nederlandsche Bank, zijn gevaren zou hebben. Zoodra hij in het parlementaire stelsel gevaar ziet, verkiest hij op financieel gebied de uitschakeling ervan. Het is enkel maar „parlementaire gevoeligheid”, om tegen deze uitschakeling op te komen!

Er is ons nergens een voorschrift bekend, dat aan professoren zou verbieden aan dictatuur de voorkeur te geven boven parlementair regeeren. Naast dit onbestreden recht echter kent Prof. Bruins zich nog andere rechten toe. Hij spreekt met professorale meewarigheid over een in ons „moeilijk te verontschuldigen misvatting” ten opzichte van financieel beleid. Behalve meewarig is Prof. Bruins ook bezorgd. Het geeft hem reden tot ernstige bezorgdheid, iemand, die de functie heeft van Wethouder van Financiën van Amsterdam „onder de bestaande omstandigheden een theorie te hooren verkondigen, die neerkomt op een vrijbrief aan de overheid tot het doen van buitengewone uitgaven.”

Het recht om meewarig te zijn willen wij Prof. Bruins gaarne laten. Het recht evenwel om aan ons inzicht ten opzichte van financieel beleid van publiekrechtelijke lichamen deze definitie te geven, willen wij pogen hem te betwisten. Allicht komen wij daarbij tot de vraag, of de verzekerdheid, waarmede Prof. Bruins ons inzicht in financieel beleid afmaakt, wèl de waarborgen biedt, dat financieel beleid van een publiekrechtelijk lichaam in zijn handen inderdaad vertrouwd zou zijn.

In een Memorandum „prepared for the international financial conference at Brussels” heeft Prof. Bruins zijn inzicht gegeven, o.a. wat geschieden moest ten opzichte van gevaar van inflatie. Op blz. 10 van dit memorandum lezen wij het volgende:”

„Stopping of Further Inflation”

The starting-point of all efforts to restore order and security in the mechanism of national and international exchange must be the absolute cessation of all further inflation. This implies, in the first place, that all creation of additional buying power by the Government must come to an end, which can only be done by restoring equilibrium in the budgets of the different States in such a way that current expenditure is met by current income and taxation, loans only being admitted for capital expenditure.”

Wij vertalen dat als volgt:

Beëindiging van verdere inflatie.

Het uitgangspunt voor alle pogingen om in het mechanisme van de geldkoersen nationaal en internationaal orde en veiligheid te herstellen moet zijn de volstrekte onthouding (het volstrekt stilzetten) van alle verdere inflatie. Dit sluit in de eerste plaats in, dat het scheppen van kunstmatige koopkracht door regeeringen tot

een einde moet komen, hetgeen slechts kan geschieden door het evenwicht te herstellen in de budgetten van de verschillende staten op zulk een wijze, dat gewone uitgaven door gewone inkomsten en belastingen worden gedekt, en dat leningen slechts worden toegestaan voor kapitaalsuitgaven".

Wij nemen dezen eisch van Prof. Bruins ten opzichte van financieel beleid door publiekrechtelijke lichamen als uitgangspunt van ons betoog. Prof. Bruins geeft in den passus, dien wij hier aanhaalden, geen uitleg van wat hij bedoelt met kapitaalsuitgaven. De gewone uitgaven van publiekrechtelijke lichamen, zegt hij, moeten door gewone inkomsten en belastingen worden gedekt. En „leeningen", hij bedoelt, leningen op langen termijn, worden slechts toegestaan voor kapitaalsuitgaven." Hij kan hier dunkt ons niet anders bedoelen dan uitgaven, waarvan redelijkerwijze verwacht kan worden, dat zij ten opzichte van de productie een vergelijkbaar effect zullen hebben, als aan kapitaal wordt toegedacht. Anders gezegd, dat de uitgaven, voor welke aan publiekrechtelijke lichamen leningen zijn „toegestaan", moeten geacht worden productief te zijn in den gangbaren zin.

Wij vragen den lezer om deze definitie te vergelijken met den eisch, door ons aan financieel beleid van openbare lichamen gesteld en door Prof. Bruins aangehaald:

„Indien openbare lichamen zich bij hun financieel beleid zorgvuldig houden aan deze eischen: gewone uitgaven door gewone inkomsten dekken; ten opzichte van buitengewone uitgaven volgen een strenge leeningspolitiek en een even strenge aflossingspolitiek, dan houden deze openbare lichamen, zou men zoo zeggen, zich volkomen vrij van elk aandeel in inflatie".

Wij vragen den lezer ook om naast dit citaat te willen stellen onze verklaring in het artikel waaraan dit citaat is ontleend herhaaldelijk gegeven, trouwens door ons bij vele gelegenheden herhaald, dat buitengewone uitgaven, waarvoor het aan publiekrechtelijke lichamen toegestaan is leeningen te sluiten, moeten voldoen aan een criterium van maatschappelijke productiviteit, maatschappelijke nuttigheid, die zich uitstrekt tot een lange reeks van jaren, een reeks van jaren minstens zoo lang, in de praktijk langer, als het aantal jaren, dat voor aflossing van de voor deze uitgaven aangegane leeningsschuld is gesteld. En dan vragen wij den lezer vast te stellen wat er voor werkelijk verschil is tusschen het standpunt door Prof. Bruins ten opzichte van financieel beleid van publiekrechtelijke lichamen ingenomen op de genoemde plaats in zijn vermeld memorandum en in het standpunt, zooals het door ons wordt aanvaard.

Het verschil tusschen Prof. Bruins en ons ligt niet in dit uitgangspunt. Het verschil tusschen Prof. Bruins en ons ligt in waardeering van de uitgaven door publiekrechtelijke lichamen, die na de uitspraken van de Brusselsche Conferentie steeds sterker op den voorgrond is getreden. Er zijn groepen van deskundigen op financieel gebied, die na de Brusselsche Conferentie aan dit financieel beleid heel andere eischen zijn gaan stellen dan hier door Prof. Bruins aanvaankelijk werden geformuleerd. Zij eischen, dat publiekrechtelijke lichamen bij het voteeren van buitengewone uitgaven zich in de eerste plaats laten leiden door de stemming, die op de beleggingsmarkt ten opzichte van leeningen door publiekrechtelijke lichamen aan te gaan op een gegeven oogenblik heerschende is. Prof. Bruins omschrijft thans deze eisch als volgt:

„Wat met een sluitende begroting op den gewonen dienst en goede beginselen van geldleening voor den buitengewone dienst wordt bereikt, is, dat op het eigen vermogen der betrokken overheid niet wordt ingeteerd. Of de overheid inflatorisch werkt, heeft echter met deze beginselen van intern beleid niet te maken, doch wordt uitsluitend beheerscht door de vraag, of de financieele eischen, die de overheid aan de bevolking stelt, van zoodanigen aard zijn, dat zonder kunstmatige koopkrachtcreatie aan deze eischen kan worden voldaan. Het doel waarvoor de gevraagde gelden hebben te dienen, staat

hier ten eenen male buiten. Of de behoeften hun oorzaak vinden in een tekort op den gewonen dienst dan wel in een overmatige uitzetting van den buitengewonen dienst, is in dit opzicht onverschillig. Het gaat om den omvang dezer behoeften in verhouding tot het beschikbare surplus bij de bevolking. Uit dit surplus moet eveneens in de kapitaalsbehoeften der bevolking worden voorzien. Is het surplus voor dit doel en voor de gezamenlijke behoeften van Staat en Gemeenten niet voldoende, dan is — tenzij men in het buitenland leent — kunstmatige koopkrachtcreatie onvermijdelijk."

Het is dus niet meer het doel, waarvoor leeningsgelden bij publiekrechtelijke lichamen hebben te dienen, dat hier beslist of leeningen kunnen worden toegestaan. Het is niet meer de vraag of het kapitaalsuitgaven zijn, zooals Prof. Bruins het in zijn Memorandum voor de Brusselsche Conferentie vaststelde. Het is zelfs niet de vraag of de leeningsuitgaven een tekort vormen op den gewonen dienst, — een ketterij, waarvoor een gewoon Wethouder voor de Financiën op de vlucht gaat. — Doch de toelaatbaarheid van een leening door een openbaar lichaam wordt thans bepaald door de vraag van den „omvang der behoeften (behoeften aan leeningsgeld) van het publiekrechtelijke lichaam in verhouding tot het beschikbare surplus bij de bevolking. Wordt dit surplus op een gegeven oogenblik, op een bepaalde beleggingsmarkt, niet gretig aangeboden dan mag het publiekrechtelijke lichaam niet leenen, ongeacht van welken aard de behoeften aan leeningsgeld zijn. Wordt er wel een surplus aangeboden, dan rijst nog de vraag of dit surplus niet vereischt is „voor de kapitaalbehoeften der bevolking". Hiermede moet bedoeld zijn, in tegenstelling tot de kapitaalbehoeften van de publiekrechtelijke lichamen, de kapitaalbehoeften der bevolking voor particuliere handel en industrie en soortgelijk belegging. Ook dan mogen de publiekrechtelijke lichamen aan de beleggingsmarkt geen leeningsgeld vragen.

Ten opzichte van dezen eisch van financieel beleid aan publiekrechtelijke lichamen te stellen is ietwat nadere beschouwing aangewezen.

F. M. WIBAUT.

(Slot volgt).

DE RAPPORTEN DER COMMISSIES VAN DESKUNDIGEN, BENOEMD DOOR DE COMMISSIE VAN HERSTEL.

I.

Uit den dezer dagen gepubliceerden inhoud van de brieven door de regeeringen der vroegere geallieerde landen aan de commissie van herstel gericht, blijkt, dat zeer vermoedelijk de voorstellen der commissie-Dawes den grondslag zullen vormen, waarop het schadevergoedingsvraagstuk tot eindelijke oplossing zal kunnen worden gebracht. Speciaal Frankrijk maakt nog enkele gewichtige reserves. In beginsel aanvaardt echter ook dit land de voorgestelde regeling. Duitsland ging met deze beginseluitspraak reeds voor.

Onder deze omstandigheden kan het, ook na de uitvoerige résumés, welke dadelijk na het verschijnen der rapporten in de dagbladen werden opgenomen, zijn nut hebben, om, nu de rapporten in extenso voor ons liggen, op den inhoud nog eenigszins nader in te gaan.

Wat bij nadere bestudeering bovenal treft en verheugt, is dat thans voor het eerst in een officieel geallieerd stuk de zuivere economische deskundigheid aan het woord is. Uit ieder bladzijde van beide, met even prijzenswaardige bondigheid als helderheid gestelde rapporten spreekt de ernstige wil tot positieven arbeid, de wil om na 5 jaren van ontwrichtende onzekerheid eindelijk het schadevergoedingsvraagstuk tot definitieve regeling te brengen.

Van de beide rapporten is dat der reeds genoemde commissie-Dawes verreweg het belangrijkste. De taak dezer commissie was een onderzoek in te stellen naar de middelen tot herstel van het evenwicht op het Duitsche budget en naar de middelen tot stabilisatie van het ruilmiddel. Niet zonder ruggespraak,

naar men mag aannemen, is zij belangrijk verder gegaan. Uit overweging, dat beide doeleinden onbereikbaar zijn zonder dat omvang en druk van de schadevergoedingsplicht vaststaan, heeft zij feitelijk dit laatste vraagstuk tot kern van haar rapport gemaakt.

Twee eischen stelt de Commissie voorop: Primo, dat Duitschland het onbepikt fiscaal en economisch zeggenschap zal hebben binnen de bij het verdrag van Versailles vastgestelde grenzen, en secundo, dat, al is de quaestie der sancties en der militaire occupatie niet aan haar oordeel onderworpen, het noodzakelijk is, dat, zoo spoedig Duitschland het voorgestelde plan tot uitvoering heeft gebracht, alle bestaande maatregelen, voorzoover zij Duitschlands bewegingsvrijheid belemmeren, zullen worden ingetrokken of voldoende gewijzigd en dat zij niet weder in werking zullen worden gesteld, dan ingeval van flagrante niet nakoming van de vrijwillig overeengekomen verplichtingen. In dat geval zullen de crediteurlanden gemeenschappelijk moeten optreden. De Commissie meent, dat dit gemeenschappelijk optreden den vorm zal moeten aannemen van speciale, nader door haar aangegeven maatregelen van financieele contrôle.

De bedoeling dezer beide eischen is duidelijk. Practisch heeft reeds thans, als bekend, de Roerbezetting voor een deel haar aanvankelijk karakter van economische occupatie verloren. De Commissie wil, zoo niet de bezetting zelve, dan in ieder geval dit economisch karakter geheel doen verdwijnen. De bekende M.I.C.U.M.-contracten zijn dus met dezen eisch onverenigbaar. Trouwens, worden de voorstellen der Commissie aanvaard en neemt Duitschland de noodige maatregelen, dan vervalt vanzelf de grond voor de Roerbezetting. Immers deze is door Frankrijk en België steeds gemotiveerd met een beroep op het niet-nakomen van de verplichtingen door Duitschland. Het behoeft dan ook geen verwondering te baren, dat, de reserves van Fransche zijde vooral de quaestie der sancties betreffen.

Na deze inleidende opmerkingen komt de Commissie tot een der belangrijkste kanten van het geheele probleem, de vraag: in welken toestand verkeert in werkelijkheid het economisch organisme van Duitschland, welke productiemogelijkheden biedt het bij blijvende stabilisatie. De uitvoerige onderzoekingen door de Commissie ingesteld, hebben haar te dezen opzichte tot een gedecideerde opinie geleid, die in het rapport telkens naar voren komt en met voorbeelden wordt gestaafd. Waar, zooals vanzelf spreekt, de inzichten hieromtrent voor het oordeel over den omvang der te betalen schadevergoeding van directe beteekenis zijn, is het noodzakelijk het inzicht der Commissie eenigszins uitvoerig weer te geven.

Voor het doel der Commissie gaat het hierbij in de eerste plaats om den werkelijken toestand, waarin het Deutsche productie-apparaat op het oogenblik verkeert. De overige veranderingen, die zich in de economische positie van Duitschland hebben voltrokken en waarvan, speciaal wat betreft den enormen achteruitgang van het bezit aan vorderingen op den vreemde, de commissie-MacKenna een scherp omlijnd beeld geeft, mogen ook in dit verband niet verwaarloosd worden, doch staan op den achtergrond.

Zooals blijkt, acht de Commissie den toestand van het productie-apparaat goed, voor een deel zelfs zeer goed en beter dan in de meeste andere landen. Gedurende de inflatieperiode en als gevolg van deze hebben de leiders der industrie gelegenheid gehad hun bedrijven uit te breiden en geheel te moderniseeren met het gevolg, dat tal van industrieën thans een grooter productiecapaciteit hebben dan voor den oorlog. De Staat heeft hetzelfde gedaan. De telefoon en de telegraaf zijn op de meest moderne wijze ingericht, havens en kanalen zijn aangelegd en gegraven, de Staat heeft den scheepsbouw in staat gesteld voor de in 1918 uitgeleverde handelsmarine een nieuwe in de plaats te stellen, wier capaciteit in deze enkele jaren

reeds tot boven 60 pCt. van de oude gestegen is. In het bijzonder is ook het spoorwegsysteem verbeterd. Over dit laatste heeft de Commissie een paar buitenlandsche deskundigen geraadpleegd. Uit hun rapport blijkt, dat het rollend materieel, waarvan eveneens bij den wapenstilstand een belangrijk deel werd uitgeleverd, thans in aantal en vooral in kwaliteit dat van 1913 overtreft:

	Stoom- locomotieven,	Personen- wagens	Goederen- wagens
Eind 1913	27.940	62.050	657.150
Januari 1924	29.966	67.800	723.100

Van het materieel van 1924 is niet minder dan $\frac{1}{2}$ minder dan 10 jaar oud en verre superieur aan het materieel van 1913. Voorts werd in 1918, ten einde rempersoneel voor den militairen dienst vrij te maken, besloten de goederenwagens van een gelijksoortig van uit de locomotief te bedienen remsysteem te voorzien als de personenwagens. Na den oorlog is hiermede voortgegaan en 1 April 1925 zal het geheele wagenpark met de zgn. „Kunze-Knorr“-rem zijn uitgerust. Volgens de geraadpleegde deskundigen vertegenwoordigt het door de inflatie schuldvrij geworden Deutsche spoorwegnet thans een waarde van 26 milliard goudmark.

Wat op het oogenblik aan het Deutsche bedrijfsleven ontbreekt is bedrijfskapitaal. De inlagen in de spaarbanken zijn van 1913 tot eind 1922 gedaald van 10.700 millioen goudmark op 760 goudmark, de creditrekeningen bij de 8 groote Berlijnsche banken van 7400 millioen eind 1913 op ongeveer 1000 millioen eind 1922. Gedurende de inflatie vluchtte het publiek uit het ruilmiddel in goederen, de industrieel in uitbreiding van zijn outillage. „The motor was in „good, perhaps in unusually good, condition, but the „motive power and lubrication were apparently „lacking“.

Voor een deel kan het Deutsche volk zelf in deze behoefte voorzien door de tegoeden in het buitenland en de in vreemd ruilmiddel vastgelegde bedragen in het binnenland weder te bestemmen voor hun natuurlijk doel, nl. het vormen van den grondslag voor de binnenlandsche creditverleening. Dwang heeft hier geen uitwerking. Stabilisatie en terugkerend vertrouwen zullen echter vanzelf hiertoe leiden.

Het beeld, dat de Commissie geeft, is, zooals blijkt, in sterke mate optimistisch. De feiten zijn uiteraard onaanvechtbaar. Zij stemmen trouwens met de observaties van velen overeen. En het is goed, dat de Commissie dezen kant van het inflatieverschijnsel naar voren brengt, omdat te dikwijls, ook voor de beoordeeling van de huidige Deutsche productiecapaciteit de ontberingen, waaraan gedurende hetzelfde tijdvak een groot deel van het Deutsche volk is blootgesteld geweest, bewust of onbewust tot maatstaf genomen worden. Door de inkomensverschuiving, welke van de inflatie het gevolg was, zijn het echter juist deze ontberingen geweest, die de vervolmaking van het productieorganisme hebben mogelijk gemaakt. Aan deze verwarving van inzicht is, naar het schijnt, ook het overigens in vele opzichten belangrijke onderzoek van het Amerikaansche Institute of Economics¹⁾ niet geheel ontkomen.

Daartegenover wordt in dit Amerikaansche geschrift met nadruk gewezen op een anderen kant der zaak, die merkwaardigerwijs in het rapport der deskundigen niet of nauwelijks wordt aangeroerd. Immers al is het productie-apparaat in orde, rendement zal het eerst kunnen geven, als het product volledige afzet vindt. Zal dit mogelijk zijn? Zal, wanneer de Deutsche export zijn vollen omvang bereikt, niet blijken, dat door deze expansie van het Deutsche productie-apparaat het „post-war maladjustment“, nog is vergroot? Om soortgelijke redenen wordt door velen, waaronder ook Keynes in een der jongste num-

¹⁾ Germany's Capacity to Pay. A study of the Reparation Problem by H. G. Moulton & C. E. McGuire, New York 1923.

mers van de „Nation”, de adempauze van één jaar, die de Commissie, zooals blijken zal, Duitschland — en dan nog niet eens volledig — geven wil, onvoldoende geacht.

In haar ook uit principieel economisch oogpunt belangwekkende beschouwingen over de schadevergoeding zelve, stelt de Commissie in de eerste plaats de vraag, uit welke bronnen deze met zoo min mogelijk stoornis voor het economisch leven van Duitschland kan worden verkregen. De Commissie neemt hierbij de schuldbevrijdende werking van de inflatie tot uitgangspunt. De debiteuren, die hiervan het meeste voordeel hebben gehad, zijn 1. de Staat, 2. de spoorwegen, 3. het bedrijfsleven. Door aan deze debiteurgroepen een last op te leggen, welke met de vroegere obligatieschuld of een deel ervan overeenkomt, wordt feitelijk het evenwicht hersteld in plaats van verstoord.

De Commissie onderzoekt uitvoerig, wat voor ieder der drie debiteurgroepen een redelijke last is te achten.

Wat den Staat betreft, gaat de Commissie ervan uit, dat aan het Deutsche volk een evenredige belastingdruk moet worden opgelegd, vergeleken met die van andere landen. Aan de vraag, wat als een dergelijke evenredige belastingdruk is aan te merken, wijdt de Commissie uitvoerige beschouwingen, waarvoor wij naar het rapport zelf moeten verwijzen.

Niet onvermeld mag echter blijven het knappe en scherp gestelde betoog, waarin de Commissie afrekenet met de dikwijls geuite meening, dat de jaarlijksche last der schadevergoeding minstens gelijk moet zijn aan den rentelast, dien de vroegere geallieerden uit hoofde van den oorlog op zich voelen drukken. Wanneer de ruim 40 miljoen Engelschen 7 milliard goudmark per jaar voor rente en aflossing opbrengen, waarom kunnen dan de 60 miljoen Duitschers, door de inflatie schuldvrij geworden — de begroting voor 1924 bevat voor den internen schulddienst slechts een bedrag van 156 miljoen goudmark — niet minstens evenveel milliarden voor schadevergoeding opbrengen? Rente en aflossing op binnenlandsche schuld — aldus antwoordt de Commissie — is niets dan verplaatsing en redistributie van volksinkomen, betaling aan den vreemdeling daarentegen afstand van een deel van dit inkomen met alle gevolgen van dien.

Na een nauwkeurig onderzoek van het Deutsche budget en belastingstelsel komt de Commissie tot de conclusie, dat van af 1928—'29 de Staat een surplus van 1250 miljoen goudmark per jaar voor schadevergoeding kan en behoort op te leveren, terwijl vanaf 1925—'26 van de thans aan de spoorwegen opgelegde belasting een bedrag van 250, later 290 miljoen, eveneens voor den dienst der schadevergoeding beschikbaar moet worden gesteld. Voor 1924—'25 wordt van den Staat niets gevraagd. Voor 1925—'26 alleen het laten vallen van 250 miljoen uit de spoorwegbelasting, voor de beide volgende jaren een oplopende som. De Commissie is overtuigd, dat, wanneer tevens verschillende belastingen naar behooren worden verhoogd en een tabaksmonopolie wordt ingevoerd, een spoedige stabilisatie van het budget mogelijk is.

Om hierbij den noodigen steun te geven en de nieuwe circulatiebank — waarover nader — een aanvankelijke basis te geven, wordt voor 1924—'25 tevens een buitenlandsche leening ad f 800 miljoen in uitzicht gesteld.

Wat de spoorwegen betreft stelt de Commissie voor deze in handen te geven aan een particuliere maatschappij. Deze zou worden gekapitaliseerd met 2 milliard preferente aandelen, 13 milliard gewone aandelen en 11 milliard hypothecaire obligaties. De rente op deze laatste is bestemd voor de schadevergoeding. In 1924—'25 3 pCt., stijgend tot 5 pCt. + 1 pCt. amortisatie in 1927—'28.

Het bedrijfsleven zal worden belast met 5 milliard obligaties, waarvan de rente eveneens zal hebben te strekken voor schadevergoeding. In 1924—'25 zal

geen rente verschuldigd zijn, daarna al opklimmende tot eveneens in 1927—'28 5 pCt. + 1 pCt. amortisatie bereikt is.

Aldus komt de Commissie tot de navolgende bedragen:

	millioenen goudmark
1924—'25	1.000
1925—'26	1.220
1926—'27	1.200
1927—'28	1.750
1928—'29 en volgende jaren	2.500

Het bedrag voor 1924—'25 omvat hierbij naast de leening ad 800 miljoen 200 miljoen van de 330 miljoen op de spoorwegobligaties aan interest verschuldigd. De overige 130 miljoen van deze laatste som behoeven eerst in 1925—'26 te worden voldaan.

Het aantal betalingen is niet vastgesteld en evenmin een totaal som. Mag men echter van de genoemde annuïteit van 6 pCt. uitgaan, dan zou de schuld pl.m. 35 jaar na 1928 gedelgd zijn, terwijl aldus rekenende de totale schadevergoedingslast — onder reserve van de straks te noemen mogelijkheid van later wijziging der bedragen — in dat jaar op een kapitaalwaarde van ruim 40 milliard goudmark kan worden gesteld. Het is waar, dat aan de door den staat op te brengen bedragen niet een dergelijk aflopend karakter wordt toegekend. Voorloopig mag hiervan echter wellicht worden uitgegaan.

Verrekening van reeds gelane betalingen wordt niet voorgesteld. Omgekeerd is echter naar het voorstel der Commissie alles in dit bedrag begrepen, ook de bedragen voor de bezetting van de Roer en het Rijnland verschuldigd. Hiervan is het belangrijk gevolg, dat in de toekomst deze kosten dus feitelijk door de bezettende landen gedragen worden. „Sachleistungen” wenscht de Commissie in beperkte mate als een van de betalingsvormen te handhaven.

Ter vergelijking van de genoemde bedragen diene, dat het cijfer van 2.5 milliard goudmark per jaar het laagste is, dat tot dusver in enig officieel stuk — het is het minimum van het voorstel van Bonar Law van Januari 1923 — is genoemd. Het totaalbedrag was in het agreement van Londen gesteld op 50 milliard. Vandaar, dat Frankrijk, dat volgens de indertijd te Spa vastgestelde quota op 52 pCt. recht heeft, thans volgens de berichten, tegenover het rapport der deskundigen aan zijn claim op 26 milliard schijnt vast te houden en overigens opnieuw de voorwaarde stelt, dat door de intergeallieerde schulden een streep wordt gehaald.¹⁾ Dat door de koppeling van dit laatste vraagstuk aan de voorstellen der deskundigen de oplossing niet gemakkelijker wordt, ligt voor de hand.

Bovenstaande cijfers zijn intusschen voor de Commissie-Dawes slechts de grondbedragen.

Wij komen hiermede tot een zeer belangrijk element in de voorstellen der Commissie, dat, althans in de officieele beschouwingen over het schadevergoedingsvraagstuk, nieuw is. Zooals reeds bleek, is het uitgangspunt der Commissie dit, dat de verplichting tot schadevergoeding, die aan Duitschland wordt opgelegd, zal moeten zijn een last evenredig aan het draagvermogen van het Deutsche volk. Om tweeërlei reden is het hierom niet mogelijk het bedrag voor een zoo lange reeks van jaren in een precieze som vast te leggen, doch zijn volgens de Commissie twee correcties noodig:

- 1o. een correctie in verband met dit draagvermogen,
- 2o. zoo noodig een correctie wegens mogelijke waardeveranderingen van het goud.

De eerste correctie wil de Commissie vinden in den vorm van een indexcijfer. De uitvoercijfers alleen acht zij hiervoor terecht niet voldoende. Haar voorstel is dit indexcijfer vast te stellen, op basis van de volgende 6 gegevens:

¹⁾ Een uitvoerig overzicht van dit laatste vraagstuk en van de tot dusver aan de hand gedane oplossingen is te vinden in: Die Verschuldung Europas van Dr. Wilhelm Mautner, Frankfurt 1923.

- a. de totalen van in- en uitvoer;
- b. de begrotingstotalen van ontvangsten en uitgaven van het rijk, Pruisen, Saksen en Beieren, na aftrek van de schadevergoedingsbedragen;
- c. den omvang van het goederenverkeer op de spoorwegen;
- d. de totale geldwaarde van het verbruik van suiker, tabak, bier en alcohol door het Duitsche volk, gemeten naar de door den consument betaalde prijzen;
- e. den loop der bevolking;
- f. het verbruik van steenkool, inclusief bruinkool, herleid tot steenkool, per hoofd van bevolking.

Deze index zal in 1929—'30 in werking treden. De eerste 5 jaar zal zij alleen gelden voor het op de begrooting te vinden bedrag van 1.250 millioen, van af 1934—'35 voor het geheele bedrag van 2.500 millioen.

De correctie wegens veranderingen in de koopkracht van het goud zal slechts in werking treden, wanneer deze veranderingen, vergeleken met 1928, meer dan 10 pCt. bedragen. Zij zal worden gemeten naar algemeen indexcijfers, terwijl bij verschil van meening de Volkenbond de beslissing zal hebben.

Deze merkwaardige regeling, hoezeer zij in het stelsel van de Commissie theoretisch juist moge zijn, heeft niet ten onrechte van verschillende zijden critiek ondervonden.

Zij maakt eenigszins een studeerkamer-indruk. Vooral in een vraagstuk als dit is eenvoudigheid en verzekerdheid van den juisten omvang der verplichting hoogst gewenscht. Over de berekening van het indexcijfer van het draagvermogen en over de juistheid van de tot grondslag gelegde cijfers is onophoudelijk verschil van meening mogelijk. Een bron van conflicten is hiermede geschapen.

Anders staat het met het denkbeeld met mogelijke waardeveranderingen van het goud rekening te houden. Hierover is op zichzelf veel te zeggen en verschil van meening is hier gemakkelijker tot oplossing te brengen.

In het bovenstaande is een overzicht gegeven van de elementen, die naar het oordeel der Commissie het jaarlijksche bedrag der schadevergoedingen zullen beheerschen, en van de bronnen, waaruit het surplus zal zijn te verkrijgen. Dit surplus wordt ter beschikking gesteld in binnenlandsche koopkracht. Het zijn in geld uitgedrukte overschotten van het budget, de spoorwegen en het bedrijfsleven.

Tusschen dit deel van het schadevergoedingsvraagstuk en de betaling aan de buitenlandsche gerechtigden maakt nu de Commissie én principieel én in haar uitwerking een scherp onderscheid. Waar dit zeer belangrijke punt een uitvoerige bespreking verdient, terwijl het ons tevens brengt in het vraagstuk van de centrale bank, is het beter deze bespreking tot het volgend nummer uit te stellen.

B.

(Wordt vervolgd).

REISINDRUKKEN.

II. (Slot).

Op de Buitenbezittingen heeft mij vooral de ontwikkeling van de inlandsche rubbernijverheid gefraspeerd.

Gaandeweg wordt de rubber een volkscultuur¹⁾, waartoe zij zich bijzonder schijnt te leenen, omdat de Hevea geen hooge cischen aan grondbewerking en onderhoud stelt.

De bereiding geschiedt zeer primitief door middel van hoogst eenvoudige installaties, die men bijv. in Tapanoeli overal langs den weg in werking ziet.

De Inlandsche rubber van de om Singapore liggende Nederlandsch-Indische havens wordt met stoomschepjes, tongkangs of eigen launches (van de opkoopters) naar Singapore gevoerd.

In Singapore zijn een twintigtal Chineesche fa-

briekjes onlangs in een kongsie vereenigd, waar de rubber tot „blanket crêpe” en „thin crêpe” verwerkt wordt. De „remillings”-kosten bedragen voor blankets \$ 3 en voor thin crêpe \$ 5 per picol.

Maandelijks wordt circa 3500 ton native rubber, niet alleen afkomstig van ons Indië, doch ook van Saigon, Britsch Noord-Borneo, etc. „remilled” in Singapore.

De Inlandsche rubbercultuur dreigt een zware concurrent te worden voor de onder Europeesche leiding staande ondernemingen; maar als de laatste niet in staat zijn op den duur met den inlandschen rubberplanter te concurreren dan hebben zij ook geen recht van bestaan. Kunstmiddelen en dwangmaatregelen zullen haar ondergang niet kunnen voorkomen.

Een andere vraag is het echter of het op den weg van het Gouvernement ligt aan den ondergang van de Europeesche rubbercultuur mede te werken door den Inlandschen rubberplanter niet de zelfde lasten op te leggen als den Europeeschen.

Zeker niet, want daardoor zou Het op den duur de inkomsten van die Europeesche cultuur, die op alle mogelijke manieren door belastingen getroffen wordt, derven, zonder er iets voor in de plaats te krijgen. Wij mogen dus verwachten en hebben in het belang van de kapitalen, die in deze cultuur gestoken zijn ook het volste recht er op aan te dringen, dat waar in den vorm van canon, verponding, wegen-, inkomstenbelasting, enz. ons product reeds zwaar getroffen wordt, men een weg zal weten te vinden ook het inlandsche product een dergelijk offer aan de schatkist te doen brengen.¹⁾

Meer kunnen wij van het Gouvernement niet verwachten; voor de rest hangt het van de vitaliteit onzer cultuur af of zij naast de bevolkingscultuur zal blijven bestaan of niet.

Wij moeten onzerzijds echter alles vermijden wat tot uitbreiding der bevolkingscultuur kan leiden zonder dat er behoefte aan bestaat, omdat zulks vrijwel gelijk staat met het graven van een eigen graf.

De hooge prijzen van weleer zijn de oorzaak geweest, dat de bevolking zich op de gemakkelijke rubbercultuur is gaan toeleggen; dit was een natuurlijke oorzaak met een natuurlijk gevolg.

Toen de prijzen daalden, verloren de Inlanders hun belangstelling voor de cultuur en bij de lage prijzen van 1920 schenen velen het niet de moeite waard te vinden te tappen, laat staan uit te breiden. Toen de prijzen zich herstelden begon men weer te tappen en toen zij een voor den Inlander zeer winstgevende hoogte bereikt hadden, hervatte men de uitbreiding en werden, naar in Indië beweed wordt, millioenen zaden uitgelegd. Laat dit wat overdreven zijn, dat er uitbreiding van den aanplant op gevolgd is, waarvan wij op den duur de nadeelige gevolgen zullen ondervinden, staat vast.

Als het waar is, dat deze prijsstijging geen natuurlijke oorzaak heeft, maar een gevolg is van de door de Engelschen doorgevoerde restrictiemaatregelen, dan heeft er dus een uitbreiding van den aanplant plaats gehad, zonder dat er behoefte aan was en hebben de opofferingen, die zij, die aan de restrictie deel namen, zich hebben getroost, ten gevolge gehad, dat de productie in de toekomst zooveel grooter zal zijn, waardoor het onwaarschijnlijk wordt, dat zij spoedig de vruchten van hun tegenwoordige opoffering zullen plukken.

Van den aanvang af is er door tegenstanders van de restrictie op gewezen, dat indien het beperken der productie niet gepaard kon gaan met een verbod van uitbreiding van de bestaande aanplantingen, een uitsstel van executie het allergeunstigste was wat men er van zou kunnen verwachten. Men heeft daarop geantwoord, dat de tegenstanders de toekomst te donker inzagen en dat deze tijd van onderconsumtie gevolgd zou worden door een tijd, waarin er behoefte zou

¹⁾ [Verg. de aant. op pag. 394 van dit nummer. — Red.]

¹⁾ [Verg. de aant. op pag. 394 van dit nummer. — Red.]

bestaan aan de volle productie van de *toenmalige* aanplantingen.

Al worden deze verwachtingen bewaarheid, hetgeen volstrekt niet uitgesloten is, dan zal in alle geval het moment waarop voor de geheele productie emplooi te vinden is, verder verschoven worden, omdat in dien tusschentijd de bevolkingsaanplantingen belangrijk zijn uitgebreid.

Hoe langer men met de restrictie maatregelen doorgaat en hoe meer succes zij hebben wat de prijsstijging betreft, zooveel te meer en te sneller zal de inlandsche cultuur zich uitbreiden en des te donkerder wordt de toekomst der minder goed gesitueerde ondernemingen, die men door die maatregelen heeft willen redden.

Wordt het nog twijfelachtig beschouwd of de prijsstijging wel aan de restrictie maatregelen te danken is, in welk geval hun ook niet de uitbreiding der inlandsche cultuur geweten zou kunnen worden, zeker is het, dat zij de oorzaak zijn van den levendigen smokkelhandel, die zich tusschen Malakka en de omliggende eilanden van onzen Archipel ontwikkeld heeft.

Wanneer men de in het „Thee- en Rubber Tijdschrift” gepubliceerde cijfers (overgenomen door de „Indische Mercur” op blz. 194 no. 12) nauwkeuriger bekijkt, dan ziet men, dat de uitvoer van rubber uit de gewesten in de nabijheid van Singapore phenominaal is toegenomen, terwijl van de overige havens de toename betrekkelijk gering is.

De om Singapore gelegen gewesten Riouw, Djambi, Palembang, de Wester-, Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo exporteerden te zamen in:

1921	6938 ton
1922	26406 „
en in 1923	51915 „

De uitvoer van Djambi steeg met 7246 ton, terwijl Sumatra's Oostkust in 1923 slechts 6132 ton meer produceerde dan in 1922. De uitvoer van Riouw nam in één jaar met 125 pCt. toe, terwijl die van Palembang vervijfvoudigde en van 894 tot 4608 ton steeg.

Een dergelijke toename van productie uit eigen aanplantingen is niet aan te nemen.

In Singapore is de in- en uitvoer van „foreign” rubber in het jaar 1923 verdubbeld en verwacht wordt, dat zij in 1924 verdriedubbelen zal.

Van 30.405 ton in 1922, steeg zij in 1923 tot 62.042 ton om vermoedelijk in 1924 tot 92.000 ton te worden opgevoerd. In de Straits wordt dit aan de restrictie maatregelen geweten.

Hierdoor wordt het voor ons zeer moeilijk een juist beeld te krijgen van de positie van de bevolkingsrubbercultuur en toch dienen wij die nauwkeurig te kennen om te weten wat er in de toekomst van te verwachten is en of het mogelijk zal zijn ermede te concurreeren. Een onderzoek, zooals in de bladen reeds is aangekondigd, is dus alleszins gewenscht en in het belang van beide partijen, omdat, mochten de geruchten over de snelle toename van de hoeveelheid Inlandsche rubber overdreven blijken te zijn, dit zeker een gunstigen invloed op de prijzen zal uitoefenen.

Hoe eerder de restrictie maatregelen worden afgeschaft, zooveel te vlugger zullen wij tot een zuiveren toestand komen, omdat er dan voor de Inlandsche planters op Malakka geen aanleiding meer bestaat om hun rubber naar onze havens te brengen, en wij dan zekerheid krijgen of het waar is, dat de productie van de landen waar de restrictie maatregelen van kracht zijn, met ⁴⁰/₁₀₀ van hun tegenwoordigen uitvoer is op te voeren.

De prijzen zullen dan op hun natuurlijk niveau komen en wij zullen weten, waar wij aan toe zijn en daarnaar onze toekomstplannen kunnen inrichten.

Door het brengen der ondernemingen op de meest economische grootte, door selectie zoowel van boomsoorten als van gronden, door zorgvuldiger behandeling der in tap zijnde boomen dan de inlanders bereid

zijn er aan te geven, waardoor men den levensduur verlengt, en door rationeële zuinigheid, zullen wij in staat zijn de inlandsche rubber een eerlijke concurrentie aan te doen als zij dezelfde lasten te dragen krijgt als waaraan de Europeesche rubbercultuur is onderworpen.

J. S. C. KASTELEYN.

DE BUITENLANDSCHE HANDEL VAN NEDERLAND IN HET JAAR 1923.

Wie schrijft over de Nederlandsche handelsbeweging van het laatstverloopen jaar, hare ontwikkeling en richtlijnen, kan daardoor een steentje bijdragen tot de gedachtenwisseling over eenige der problemen, die tegenwoordig in het midden der belangstelling voor economische aangelegenheden staan. Overeenkomstig dit punt van uitgang en den aard dezer vraagstukken, moet dit opstel zich uitstrekken tot de volgende punten: 1° *de groote lijnen in de ontwikkeling* van den handel met het buitenland; 2° *de daaruit te maken gevolgtrekkingen voor den toestand van het Nederlandsche economisch leven*, voor zoover deze in de cijfers van den buitenlandschen handel tot uitdrukking komt, voornamelijk ten aanzien van het vraagstuk der *afzet- en concurrentiemogelijkheden* voor de Nederlandsche industrie, en voor het vraagstuk van den vrijhandel; 3° *de veranderingen in den Nederlandschen buitenlandschen handel* met betrekking tot de voornaamste artikelen en in het verkeer met de voornaamste landen. ¹⁾

1°. *De algemeene ontwikkeling.* Bij beschouwing der onderstaande cijfers wordt steeds het meeste gewicht gehecht aan de ontwikkeling sedert het begin van de economische crisis, dus sedert 1920, of, daar de crisis eerst in den herfst van dat jaar uitbrak, sedert 1921; de daaraan voorafgaande jaren, die nog geheel onder den invloed stonden van den oorlog en diens meest directe gevolgen, leenen zich minder goed voor vergelijking dan de sindsdien verloopen jaren, welke een betrekkelijk groote overeenkomst vertoonen. De buitenlandsche handel sedert 1919 vertoonde kwartaalsgewijze, in hoeveelheid en waarde, het volgende beeld: (Zie voor de tabel de volgende pagina.)

Wat het jaar 1923 betreft valt daarbij, in de hoeveelheid zoowel als in de waarde, aanstonds het feit op, dat de tegen het einde van 1922 merkbare verlevendiging op handelsgebied reeds in het eerste kwartaal van 1923 tot stilstand kwam, hetgeen zoo in het tweede kwartaal bleef; in het derde viel (afgezien van de waarde bij den invoer) een kleine verbetering op te merken, die in het laatste kwartaal zeer snel toenam. De vermindering van den druk in het Ruhrgebied heeft — zooals de latere beschouwingen van den handel met de verschillende landen afzonderlijk nog zullen bevestigen — gewerkt als het wegnemen van een dam, welken de bezetting van dit gebied, de daarop gevolgde passieve tegenstand en de daaruit voortvloeiende maatregelen van de bezettingslegers hadden opgeworpen. Ook de invloed van de veranderingen in de wisselkoersen — daling van de Franc en de Mark, alsmede de daaropvolgende stabilisatie van deze — moet hierbij in aanmerking worden genomen. In weerwil van deze omstandigheid toonen de cijfers van den buitenlandschen handel in 1923 een, wellicht niet steeds voldoende opgemerkte, *gunstige ontwikkeling*, die voornamelijk aan het laatste kwartaal moet worden toegeschreven. De gunstige ontwikkeling over het geheele jaar 1923 vertegen-

¹⁾ De volgende beschouwing blijft beperkt tot den in- en uitvoer en heeft geen betrekking op den doorvoer, voornamelijk daar voor den laatste de belangrijke gegevens in den vorm van de cijfers voor den doorvoer zonder overlading ontbreken. — De overzichtstabellen van den Nederlandschen buitenlandschen handel, welke het Centraal Bureau voor de Statistiek publiceert en die in alle dag- en vakbladen worden overgenomen, zijn hierin, ook met het oog op de ruimtebesparing, niet afgedrukt; deze mogen wel als bekend worden beschouwd.

Handel van Nederland met het buitenland 1919—1923.

(Statistiek van de waarde, in duizenden Guldens).

Tijdvak	Invoer					Uitvoer				
	1919	1920	1921	1922	1923	1919	1920	1921	1922	1923
1ste kwartaal	330.061	677.715	598.335	485.179	500.677	138.525	317.453	343.996	283.190	293.067
2de „	704.758	847.509	552.448	512.432	489.302	273.266	449.319	323.455	301.835	298.994
3 „	885.776	900.186	554.585	507.289	474.913	459.525	473.099	383.714	319.628	331.348
4 „	905.144	907.016	534.850	521.680	544.334	539.991	461.620	318.434	316.579	379.812
Totaal...	2.825.739	3.332.427	2.240.219	2.027.579	2.009.226	1.411.308	1.701.492	1.369.599	1.221.231	1.303.221

(Statistiek van de hoeveelheid, in duizenden KG.).

Tijdvak	Invoer					Uitvoer				
	1919	1920	1921	1922	1923	1919	1920	1921	1922	1923
1ste kwartaal		2.831.851	3.480.707	4.500.870	4.332.995		794.582	1.003.936	1.474.494	1.961.053
2de „	4.147.807	3.299.663	4.467.725	4.596.620	4.412.581	798.382	1.062.508	1.486.485	1.495.978	1.859.798
3 „	3.415.031	3.761.766	4.593.644	5.103.486	5.117.160	860.615	1.068.261	1.478.500	1.747.271	2.196.721
4 „	3.285.170	3.917.410	4.675.230	5.267.596	5.483.585	1.068.355	1.289.945	1.746.026	2.190.483	2.681.507
Totaal ¹⁾	10.848.008	13.810.495	17.217.840	19.468.153	19.346.222	2.727.352	4.214.630	5.714.572	6.908.206	8.698.060

¹⁾ Verbeterd totaal-cijfer.

woordigt ten slotte slechts de voortzetting van een betrekkelijk bevredigende ontwikkeling in den handel van Nederland met het buitenland sedert het einde van den oorlog. Het woord „gunstig” wordt hier niet gebruikt in de mercantilistische beteekenis, volgens welke het ideaal der verminderende invoeroverschotten slechts door positieve uitvoersaldi kan worden overtroffen, ook niet — om met Sombart te spreken — van het „parvenu-standpunt der groote cijfers”, maar van dat, waarbij het als een gunstig verschijnsel wordt beschouwd, wanneer een *grootere bedrijvigheid* op handelsgebied bij *gelijktijdige* verbetering van de handelsbalans in die cijfers tot uitdrukking komt. (Want ook de laatste is — en dit hebben vermoedelijk reeds de mercantilisten juist gevoeld — voor de betalingsbalans van een land niet zonder beteekenis, en daardoor voor de stabiliteit van zijn betaalmiddel). De samenvatting der cijfers sedert het einde van den oorlog stelt deze gunstige ontwikkeling, waaraan wellicht niet immer genoeg aandacht wordt geschonken, duidelijk in het licht, vooral wanneer men rekening houdt met de hierboven gegeven cijfers van de hoeveelheid.

Handel met het buitenland 1918—1923 (in 1000 Gulden).

Jaar	Invoer	Uitvoer	Totaal	Invoersaldo
1918.....	608.357	381.210	989.567	227.148
1919.....	2.825.739	1.411.308	4.237.047	1.414.431
1920.....	3.332.427	1.701.492	5.033.919	1.630.935
1921.....	2.240.219	1.369.599	3.609.818	870.620
1922.....	2.027.599	1.221.231	3.248.830	806.368
1923.....	2.009.226	1.303.221	3.312.447	706.005

In absolute cijfers bedraagt de invoer van 1923 60.3 pCt. van dien in 1920, de uitvoer 76.6 pCt. en het invoersaldo is tot 43.3 pCt. gedaald! Hunne juiste beteekenis verkrijgen echter al deze cijfers eerst dan wanneer men — hetgeen tot dusverre voor zoover schrijver dezes bekend is bij de gedachtenwisseling in het openbaar slechts een enkele keer is geschied¹⁾ — rekening houdt met de *wijzigingen in de prijzen en de koopkracht van den Gulden*. De Gulden van 1923 is iets anders dan die van 1919 of 1920. Het is niet gemakkelijk dezen verwarrenden factor uit te schakelen; een voor ons doel nochtans voldoende

¹⁾ Nl. door Prof. Treub in het Octobernummer 1923 van de „Vragen des Tijds”. Prof. Treub geeft daar (blz. 48 en 49) als waarde van den uitvoer op basis van het prijsniveau van 1913 voor de jaren 1920—1922 de volgende cijfers: .. f 675 (?), f 787 (?) en 763 Mill. Het in het oog vallende verschil met onze Tabel IV wordt veroorzaakt, doordat Prof. Treub als absolute cijfers aanneemt f 1751, 1472 en 1221 Mill., waarin blijkbaar een dubbele fout is besloten: Ten eerste neemt hij de cijfers voor den uitvoer met inbegrip der waarde van den goud- en zilveruitvoer; ten tweede echter doet hij dit nog niet eens consequent, maar neemt hij voor 1922 weder de waarde van den uitvoer zonder goud en zilver. (Met inbegrip van goud en zilver bedroeg de waarde f 1256,7 Millioen).

juiste vergelijking wordt mogelijk gemaakt door omrekening der waarde van den uitvoer in de prijzen van 1913. Dan vertoont zich het volgende beeld daarvan:

De handel van Nederland met het buitenland, op basis der prijzen van 1913 (in millioenen Guldens).

Jaar	Index	Invoer	Uitvoer	Totaal	Invoersaldo
1918...	373	163.1	102.2	265.3	60.9
1919 ..	304	929.5	464.2	1.393.7	465.3
1920...	292	1.141.2	582.7	1.723.9	558.5
1921...	182	1.230.9	752.6	1.983.5	478.4
1922...	160	1.267.2	763.3	2.030.5	504.0
1923...	151	1.330.6	863.0	2.193.6	467.6

De ontwikkelingslijn van den import vertoont derhalve een sedert 1919 onafgebroken en bovendien tamelijk gelijkmatig stijgende curve; in 1923 bedraagt de waarde van den invoer 143.2 pCt. van dien in 1919 (116.6 pCt. van dien in 1920); niet zoo regelmatig, maar sterker stijgend en een buitengewone vermeerdering over 1923 vertoonende, is het beeld van den uitvoer: 185.9 pCt. van den uitvoer in 1919 (en 148.1 pCt. van dien in 1920). 1923 geeft — nl. op basis der prijzen van 1913! — alleen tegenover 1922 een stijging bij den invoer van f 63 millioen en bij den uitvoer van f 100 millioen. Derhalve hoe men het ook moge uitdrukken, zonder inachtneming van de veranderingen in koopkracht en prijzen of wel daarmede — en dan zelfs bijzonder sterk — er blijkt een bevredigende ontwikkeling te zijn, die des te hooger moet worden geschat, omdat zij onder zeer belemmerende omstandigheden is bereikt.

²⁾ *Gevolgtrekkingen.* a) *Het concurrentievermogen der Nederlandsche industrie.* Vermag bovengenoemde ontwikkeling ook voor de toekomst moed te geven, in het bijzonder geldt dit wel voor den handel met het buitenland in *afgewerkte producten*. Wanneer de verbetering van de Nederlandsche handelsbalans in absolute cijfers in vergelijking met het vorige jaar juist f 100 millioen bedraagt (daling van het invoersaldo van f 806,4 op f 706,0 millioen), dan kan gezegd worden, dat deze verbetering voor het allergrootste deel op rekening moet worden gesteld van de wijzigingen in de handelsbewegingen ten opzichte dezer afgewerkte producten. Hierbij immers bedroeg nl. de verbetering zelfs f 120 millioen, en slechts de overweging, dat tegenover een verhoogden uitvoer van industrie-voortbrengselen bij een aan grondstoffen arm land, zooals Nederland is, onvermijdelijk ook een toeneming van den invoer aan grondstoffen en half-fabrikaten moet staan, leidt tot de gebruikte voorzichtige uitdrukking „voor het allergrootste deel”. Hoe zich de ontwikkeling van den buitenlandschen handel volgens de waarde en volgens de hoeveelheid in de beide laatste jaren voordeed blijkt uit de volgende tabel, waarbij commentaar wel overbodig is:

In- en Uitvoer van afgewerkte artikelen in 1922 en 1923.

Jaar	Invoer		Uitvoer		Invoersaldo	
	Hoeveel- heid (Mill. KG.)	Waarde (Mill. Gld.)	Hoeveel- heid	Waarde	Hoeveel- heid	Waarde
1923	3.311.2	739.5	1.527.9	490.3	1.783.3	249.2
1922	3.508.4	826.9	1.276.3	457.2	2.232.1	369.7
1923 do. in %	-197.2	-87.4	+251.6	+33.1	-448.8	-120.5
	5.6	-12.0	+19.8	+7.2	-20.4	-35.3

Het verband tusschen een toenemenden uitvoer van afgewerkte artikelen en een stijgenden import van grondstoffen en halffabrikaten blijkt zeer duidelijk uit de volgende opstelling, doch daarbij moet er nog aan herinnerd worden, dat ook de uitvoer van halffabrikaten en grondstoffen in het afgelopen jaar vermeerderde:

In- en uitvoer van grondstoffen, halffabrikaten en afgewerkte artikelen in 1922 en 1923.

1. Afgewerkte artikelen (in 1000 Gld.)

Tijdvak	1923		1922	
	Invoer	Uitvoer	Invoer	Uitvoer
1ste kwartaal..	193.422	207.346	118.479	104.435
2de „ „	181.834	208.492	118.141	115.424
3 „ „	178.313	206.249	119.154	119.382
4 „ „	185.949	204.778	134.177	117.952
Totaal.....	739.518	826.865	489.951	457.193

2. Grondstoffen en halffabrikaten.

Tijdvak	1923		1922	
	Invoer	Uitvoer	Invoer	Uitvoer
1ste kwartaal..	174.443	158.727	58.408	49.607
2de „ „	188.782	171.465	59.694	48.887
3 „ „	185.494	187.156	55.432	48.998
4 „ „	214.708	193.779	72.049	64.371
Totaal.....	763.427	711.127	245.583	211.863

Hunne juiste beteekenis voor de Nederlandsche betalingsbalans en voor het ruilmiddel verkrijgen deze cijfers, wanneer men in aanmerking neemt, dat Nederland in 1920 voor ingevoerde industrie-artikelen f 613,7 miljoen meer uitgaf dan het ontving, terwijl dit verschil over 1923 slechts f 249,6 miljoen bedraagt. Ook hier moge de ontwikkeling sedert het jaar 1919 worden gegeven op basis der prijzen van 1913, ofschoon juist bij de omrekening der waarde van afgewerkte artikelen op grond van de indexcijfers nog meer voorbehoud moet worden gemaakt dan bij de ont-

wikkeling van den totalen buitenlandschen handel; ook in dit geval toont zich echter weder de gunstige ontwikkeling, die bij de absolute cijfers te bemerken valt. Zoo bedraagt bijv. de waarde van den export aan industrie-artikelen in 1921 ongeveer evenveel (in absolute, niet in omgerekende cijfers) als in 1923, hoewel in eerstgenoemd jaar de prijzen gemiddeld 20 pCt. hooger waren.

In- en uitvoer van afgewerkte artikelen (absoluut en op basis der prijzen van 1913) in miljoenen Guldens.

Jaar	Invoer		Uitvoer		Invoersaldo	
	absoluut	op basis v. 1913	absoluut	op basis v. 1913	absoluut	op basis v. 1913
1919	919.97	302.6	518.23	170.4	401.76	132.2
1920	1.347.87	461.6	734.17	251.4	613.70	210.2
1921	914.81	502.7	496.40	272.7	418.41	230.0
1922	826.87	516.8	457.20	285.8	369.67	231.0
1923	739.52	489.8	490.29	324.7	249.23	165.1

In totaal heeft Nederland — zooals trouwens in overeenstemming is met bovenbedoelde tendens — in 1923 voor den invoer van grondstoffen 37,7 pCt. van den totalen invoer betaald, tegen 35,1 pCt. in het jaar 1922 (33,8 pCt. in 1921), maar niet meer dan 36,8 pCt. dier waarde voor den invoer van afgewerkte producten, tegen 40,8 pCt. in 1922 (eveneens 40,8 pCt. in 1921). Het aandeel ook der andere groote groepen van de Nederlandsche handelsstatistiek is te zien in de volgende tabel sedert het jaar 1920 voor den in- zoowel als voor den uitvoer.

Ongetwijfeld valt deze verbetering niet alleen aan een *vermindering* in de *valutaconcurrentie* toe te schrijven, maar het blijkt dat de zoo dikwijls dood verklaarde Nederlandsche uitvoer van afgewerkte artikelen een buitengewoon taai leven bewees te bezitten, en uitstekend getuigenis aflegde voor het *aanpassingsvermogen* der Nederlandsche nijverheid. Niet alleen de technicus heeft bewezen, dat de Nederlandsche industrie geenszins aan zichzelf behoeft te wanhopen, maar ook de koopman, want deze stijging van den export is — zooals wij bij de bespreking van den handel met de diverse landen afzonderlijk zullen zien — mede te danken aan een goed overlegde wijziging in de afzetgebieden; koopkrachtige landen werden gewonnen als afnemers in plaats van die met geringe koopkracht. Ook toont de gemiddelde prijs der in- en uitgevoerde industrieproducten, dat Neder-

Voornaamste groepen bij den in- en uitvoer.

Groep		1920	1921	1922	1923
I. Levende dieren	Invoer... {	5.061.000	6.661.000	3.060.000	2.912.299
	Bedrag (in fl.)..				
	% v. h. totaal..				
	Uitvoer.. {				
II. Voedingsmiddelen voor mensch en dier en dranken	Invoer... {	561.582.000	556.658.000	480.816.000	504.763.456
	Bedrag (in fl.)..				
	% v. h. totaal..				
	Uitvoer.. {				
III. Onbewerkte en halfbewerkte stoffen	Invoer... {	1.418.849.000	757.990.000	711.387.000	757.401.818
	Bedrag (in fl.)..				
	% v. h. totaal..				
	Uitvoer.. {				
IV. Fabrikaten	Invoer... {	1.348.050.000	914.815.000	826.866.000	739.518.861
	Bedrag (in fl.)..				
	% v. h. totaal..				
	Uitvoer.. {				
V. Gouden en zilveren munt en muntmateriaal	Invoer... {	35.345.000	48.283.000	7.142.000	15.582.780
	Bedrag (in fl.)..				
	% v. h. totaal..				
	Uitvoer.. {				
VI. Andere goederen	Invoer... {	2.173.000	4.095.000	5.469.000	4.629.271
	Bedrag (in fl.)..				
	% v. h. totaal..				
	Uitvoer.. {				
Totaal	Invoer... {	3.371.059.000	2.288.503.000	2.034.741.000	2.024.808.485
	Uitvoer.. {				
Handelsbeweging zonder gouden en zilveren munt en muntmate- riaal (opgenomen in groep V.)	Invoer... {	3.335.714.000	2.240.219.000	2.027.599.000	2.009.225.705
	Uitvoer.. {				
	Bedrag (in fl.)..	1.701.492.000	1.369.599.000	1.221.231.000	1.303.220.602

land hoogwaardige voortbrengselen uitvoerde en slechts goedkoopere importeerde.

Dit succesvolle overwinnen van de moeilijkheden, het veroveren van nieuwe markten, het aanpassen aan de eischen van de wereldmarkt, moeten evenwel ook doen zien, dat een gelijkmaken van de Nederlandsche productie-omstandigheden aan die in het valuta-zieke buitenland noch noodzakelijk, noch ook zelfs steeds wenschelijk is. Niet alleen dat het valuta-zieke buitenland, gisteren Duitschland, heden België en Frankrijk, morgen wellicht een andere groote staat, nimmer bij machte zal zijn om in de behoeften van de geheele wereldmarkt te voorzien, men zal toch ook niet van een gezonden man, die zich bevindt in een vertrek met zieken, welke ten gevolge van koorts een buitengewoon groote kracht kunnen ontwikkelen, verlangen, dat hij daartoe ook in staat zal zijn, of zelfs maar, dat hij moeite zou doen om insgelijks een temperatuur van 40° te bereiken.

2° b). *Het vraagstuk van den vrijhandel.* De boven geschetste gunstige ontwikkeling van den Nederlandschen buitenlandschen handel, van den Nederlandschen uitvoer, was mogelijk in een tijdperk van de ernstigste crisis onder het systeem van den vrijhandel. De ondervinding heeft dus doen zien, wat onder dit systeem kon worden bereikt; welke gevolgen een gewijzigde tariefpolitiek zou hebben gehad kunnen wij niet weten. Reeds ten einde de onvermijdelijke nadeelen, die een dergelijke wijziging met onberekenbare gevolgen medebrengen moet, te ontgaan, moge wel gelden het „*quieta non movere*”, want geen enkel argument tegen den vrijhandel schijnt ons uit deze ontwikkeling geput te kunnen worden. Maar evenmin bevat het gezegde een verdediging van vrijhandels-principes à tout prix; die bijv. vervat zijn in den eisch, dat het Nederlandsche economische leven zich „*vanzelf*” — lees: zonder medewerking van den Staat — zou moeten aanpassen aan de verhoudingen in het buitenland. Nederland is bij het tegenwoordige systeem van den vrijhandel niet slecht gevaren — dat blijkt uit bovenstaande cijfers; en de zoo gevaarlijke fluctuaties der kosten van het levensonderhoud waren hier van de in aanmerking komende landen met stabiele valuta mede het geringste. Hoewel het verschil in berekening van de kosten voor levensonderhoud, die voor beoordeeling van het probleem: Vrijhandel of beschermend tarief, ongetwijfeld buitengewoon belangrijk zijn, vergelijkingen moeilijk maakt, schijnt men toch wel te mogen zeggen, dat een bepaalde scheidingslijn tusschen landen met het systeem der beschermende tarieven en die met het systeem van vrijhandel in dit opzicht niet kan worden getrokken, zooals de volgende tabel laat zien:

Kosten van het levensonderhoud in 5 landen met stabiele valuta in % van den stand in 1913.

Land	Hoogste punt van de duurte (1920)	Laagste punt daarna	Tegenwoordige stand (laatste gegevens)	Daling in verhouding tot het hoogste punt
Groot-Brittannië	249	160 (Juni '23)	177	29 %
Zwitserland ¹⁾	247	157 (Mrt. '23)	167	32 %
Zweden	269	158 (Juni '23)	174	35 %
Ver. Staten	208	142 (Apr. '23)	172	17 %
Nederland	217	172.5 (Mrt. '23)	173	19 %

¹⁾ Kleinhandelsprizen voor levensmiddelen, brandstoffen, verlichting enz.

Daaruit blijkt, dat het vrijhandelsland Nederland ongeveer dezelfde ontwikkeling toont als de Vereenigde Staten met hunne hooge tarieven, en zoo is ook de ontwikkeling in de verschillende tariefsystemen huldigende landen Zwitserland, Groot-Brittannië en Zweden vrijwel dezelfde. De ontwikkeling van den handel met het buitenland en die van de kosten voor levensonderhoud hier te lande schijnen derhalve voor Nederland vasthouden aan het tot dusverre gevolgde systeem wel wenschelijk te maken.

In het bovenstaande werd getracht in het licht der schijnbaar zoo droge statistiek van de handels-

beweging met het buitenland eenige conclusies te trekken ten aanzien van de tegenwoordige economische vraagstukken in Nederland; wellicht zijn deze geschikt om de aanleiding te vormen tot een verder zakelijk onderzoek dezer problemen, juist omdat zij in enkele details niet overeenstemmen met gangbare, en daarom dikwijls zonder critiek overgenomen meeningen.

Over de indeeling van Nederland's handel met het buitenland naar de artikelen, de landen van herkomst en afzet nog iets in een volgend opstel.

(Wordt vervolgd).

Dr. WILHELM MAUTNER.

OPSPORING VAN DELFSTOFFEN.

Mr. F. H. Neiszen te 's-Gravenhage schrijft ons:

Op 5 September 1923 (blz. 778) en 6 Februari 1924 (blz. 126) werden onder dit opschrift door Prof. Mr. D. van Blom een tweetal artikels in dit weekblad geschreven naar aanleiding van het wetsontwerp van 10 Juli 1923 (bijl. Tweede Kamer 512), waarbij wordt voorgesteld de opsporingswet van 6 October 1908 (Stbl. 312) in te trekken en het vindingsrecht van den Staat voor bepaalde, door zijn opsporingsdienst gevonden, delfstoffen vast te leggen.

De schrijver wijst er in zijn artikel van 5 September 1923 op, dat het wetsontwerp een zijns inziens onjuiste interpretatie geeft van de mijnwet, waaronder wij in Nederland leven n.l. de Fransche wet van 21 April 1810 (bulletin des Lois no. 285).

De aanhef van artikel II van het wetsontwerp luidt n.l.:

„De aantooning van steenkool- of zoutafzettingen, na het in werking treden van deze wet, geeft geen recht op eenige schadevergoeding (indemnité) als bedoeld in de artikelen 16, tweede lid en 46 der wet van 21 April 1810..”

Prof. van Blom nu verzet zich tegen het noemen van artikel 46 in dit verband. Z. i. heeft dit niets te maken met de vindingsvergoeding doch slaat slechts op vergoedingen, verschuldigd aan den eigenaar van den bovengrond ingevolge door boringen veroorzaakte schade.

In de Memorie van Antwoord verdedigt de minister zich tegen deze bewering, aanvoerende, dat de Belgische en Fransche schrijvers over het mijnrecht zoowel art. 16 als art. 46 toepasselijk achten op de vindingsvergoeding.

In zijn artikel van 6 Februari 1924 heeft Prof. van Blom hierop gerepliceerd, verwijzende naar de practijk hier te lande bij de verleenning van mijnconcessies in de tweede helft der vorige eeuw.

Ongetwijfeld is het juist, dat de Fransche schrijvers artikel 16 en artikel 46 beide toepasselijk verklaren op de vindingsvergoeding. Zoo zegt b.v. Aguilon (Législation des Mines en France no. 206a) onder meer:

„L'indemnité de l'article 46 est un remboursement „de dépenses effectuées; celle de l'article 16 une récompense „pensée en outre et en dehors de toutes dépenses „à rembourser, sans qu'il puisse y avoir mélange à ces „deux titres”....

M. i. interpreteeren de Fransche en Belgische juristen de wet van 21 April 1810 niet juist door deze opvatting te huldigen, althans interpreteeren ze niet overeenkomstig de bedoeling van den wetgever, die deze wet tot stand bracht.

Nemen wij allereerst den tekst van de artt. 16 en 46:

„16: Le gouvernement juge des motifs ou considérations d'après lesquels la préférence doit être accordée aux divers demandeurs en concession, qu'ils soient propriétaires de la surface, inventeurs ou autres”.

En cas que l'inventeur n'obtienne pas la concession d'une mine, il aura droit à une indemnité de la part du concessionnaire; elle sera réglée par l'acte de concession”.

„46: Toutes les questions d'indemnité à payer par les propriétaires de mines, à raison des recherches ou travaux antérieures à l'acte de concession, seront décidées conformément à l'article 4 de la loi du 28 pluviôse an VIII”.

Het is wel zeer zonderling, zooals prof. van Blom

reeds opmerkte, dat op twee verschillende plaatsen in een zelfde wet zou worden gesproken over de schadevergoeding bestemd voor den „inventeur”, die de concessie niet verkrijgt.

Het ligt veel meer voor de hand, dat art. 46 behoort bij de reeks artikelen 43 tot en met 46 waar wordt gehandeld over de vergoeding van aan derden toegebrachte schade. Deze artikelen bevatten in hoofdzaak onderwerpen van civiel recht met deze bijzonderheid, dat in art. 46 een speciale administratieve rechter wordt aangewezen.

Een en ander volgt uit de totstandkoming van art. 46; zie hiervoor Locré: Législation sur les Mines (Paris 1828) waarin wordt behandeld de totstandkoming van de wet van 1810.

Zie o.a. bl. 365 no. 26, waar men vindt een der „Observations de la commission du Corps Législatif”, gemaakt naar aanleiding van het ingediende wetsontwerp, dat later de mijnwet werd, waarbij de volgende redactie van art. 46 wordt voorgesteld:

„Toutes les questions d'indemnités à payer par les propriétaires de mines ou explorateurs seront jugées par les tribunaux et cours”

welke redactie wordt aanbevolen met de volgende toelichting:

„On a cru qu'il était conforme aux principes d'attribuer aux tribunaux toutes les questions d'indemnités, puisqu'elles résultent toutes du droit de propriété. A la vérité, quand un explorateur fait des recherches en vertu d'une autorisation du gouvernement, il y aurait quelque raison de régler la compétence conformément à l'article 4 de la loi du 28 pluviôse an VIII; mais la commission a pensé qu'il est préférable de ne pas faire cette distinction et de placer généralement toutes les questions d'indemnités dans le ressort des tribunaux.”

Hieruit volgt m.i. dat naar de opvatting der commissie uit het corps Législatif de „indemnité” bedoeld in art. 46 er eene is, die betrekking heeft op het eigendomsrecht en bedoelt vergoeding te geven voor aan het eigendom van derden toegebrachte schade. De passage „... quand un explorateur fait des recherches en vertu d'une autorisation du gouvernement...” wijst den weg, welke soort schade hier wordt bedoeld n.l. die, welke wordt veroorzaakt door de werkzaamheden, waarover art. 10 der wet handelt, welk artikel luidt:

„Nul ne peut faire des recherches pour découvrir des mines, enfoncer des sondes ou tarières sur un terrain qui ne lui appartient pas, que du consentement du propriétaire de la surface, ou avec l'autorisation du Gouvernement donnée après avoir consulté l'administration des mines, à la charge d'une préalable indemnité envers le propriétaire, et après qu'il aura été entendu”.

De beteekenis van art. 46 is, gezien het voorgaande, deze: indien iemand wil exploreeren op het terrein van een ander dan heeft hij de toestemming daartoe van dien ander noodig. Kan hij die niet verkrijgen dan kan hij door de regeering worden gemachtigd om tegen den wil van dien ander op diens terrein te exploreeren, maar is verplicht de aangerichte schade te vergoeden, welke schadevergoedingszaak door de administratie zal worden berecht.

Deze opvatting vindt nog bevestiging door een passage uit het „Rapport par M. le comte Stanislaus Girardin, dans la séance du Corps Législatif du 21 Avril 1810 (zie Locré bl. 420).

„Toutes les questions d'indemnités ou d'achats, dont il vient d'être parlé, sont de la compétence des tribunaux et cours, puisque ce sont des contestations entre des propriétaires voisins à raison de leurs droits respectifs de propriété.”

Les contestations auxquelles peuvent donner lieu des travaux autorisés par le gouvernement et antérieurs, à l'acte de concession, sont de la compétence administrative, conformément à l'article 4 de la loi du 28 pluviôse an VIII”.

Uit een en ander volgt m.i. dat art. 46 niets te maken heeft met vergoeding bestemd voor den inventeur, voor welke vergoeding alleen art. 16 is geschreven.

Over het bedrag dier vergoeding valt nog veel te twisten, doch hierover een ander maal. F. H. NEISZEN.

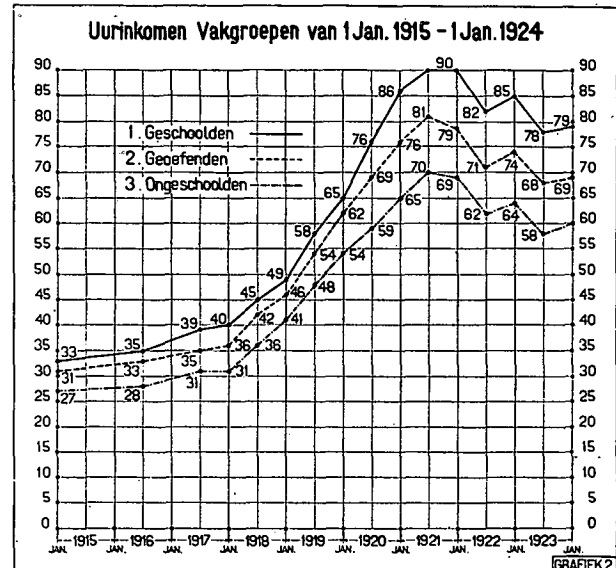
DE LOONTECHNIEK IN HET PARTICULIERE BEDRIJF EN BIJ DE GEMEENTE AMSTERDAM.

(Slot.)

Voordat ik u een indruk geef van de loonsverhoudingen in een bedrijfstak, zal ik u eerst laten zien een grafiek no. 2, waarop is aangegeven de loop van de loonsverhoudingen der vakgroepen van een fabriek te Amsterdam van 1 Jan. 1915—1924. Hoewel deze grafiek slechts een beeld is van een bepaalde fabriek in een bepaalde gemeente, zoo geeft zij toch in het algemeen den loop van de loonsverhoudingen in de Metaalnijverheid weer. U zult evenwel straks zien, dat de overeenkomstige cijfers van de vakgroepen bij de verschillende ondernemingen zeer belangrijk kunnen afwijken. Uit deze grafiek no. 2 blijkt duidelijk, dat ongeveer in 1916 het uurinkomen der vakgroepen merkbaar begon te stijgen, hetgeen verklaart waarom juist in dien tijd de werkgevers in het groot-bedrijf in deze loontechniek belang begonnen te stellen.

Nadat in September 1917 het N.A.M. was opgericht, besloten in Maart 1918 een aantal medewerkers van het N.A.M. een commissie te benoemen om met een commissie uit vertegenwoordigers der gezamenlijke vakverenigingen in de Metaalnijverheid in overleg te treden omtrent de arbeidsvoorwaarden, waarbij uit den aard der zaak de loonsverhoudingen hoofdzaak waren. Deze beide commissies hebben niet minder dan één jaar onderhandeld van Maart 1918—Maart 1919. Deze onderhandelingen zouden, zooals later algemeen is ingezien, voor de werkgevers twee voordelen opleveren, ten eerste: het zou de gezamenlijke bij het N.A.M. aangesloten werkgevers (pl.m. 100) noodzaken om met behulp van de loontechniek van het bureau zich goed rekenschap te geven aan welke voorwaarden de loonsverhoudingen moesten voldoen; ten tweede: indien dit overleg gelukte of mislukte zou in beide gevallen een goede werkgeversorganisatie, die tot dit tijdstip ontbrak, noodzakelijk blijken; in het eene geval voor het overleg, in het andere voor den strijd.

Bij deze onderhandelingen werd het langzamerhand maar al te duidelijk, dat het op strijd zou uitloopen. De Federatie, de vakvereniging der ongeschoolden, kreeg ten gevolge van de tijdsomstandigheden ten slotte de leiding, waardoor zij op 17 Maart 1919 een overhaaste staking wist door te zetten, die zes weken duurde, maar waarmede zij haar doel niet bereikte. Integendeel, deze strijdlustige vakvereniging heeft in groote mate bevorderd, dat in de eerste week der staking op 24 Maart 1919 de Metaalbond werd opgericht. En toen de staking was afgelopen, heeft de Metaalbond niet met de Federatie, maar met de overige vakverenigingen een collectieve arbeidsovereenkomst afgesloten, die van 27 Mei 1919 tot 1 Maart 1920 heeft geduurd.

Ik zal nu ook door middel van deze grafiek no. 2 met een enkel woord aangeven de mogelijkheid om aan de hand van een loontechniek een bepaalde loonpolitiek te voeren. Zooals nu wel bekend is, heeft de sociale revolutie ook ten gevolge gehad, dat het in het algemeen aan de ongeschoolden gelukt is, om een inkomen te bemachtigen, dat geen redelijk verband houdt met het inkomen der geschoolden, namelijk der vaklieden, dus degenen, die zich de moeite en kosten van het ambachtsonderwijs getroost hebben. Dit opdringen

zakelijke gegevens niet dan na veel moeite te vinden waren. Door nu de loonboekhouding te wijzigen, hetgeen meestal vereenvoudiging meebrengt, is dit bezwaar ondervangen. Misschien geeft deze ervaring het gemeentebestuur aanleiding om eens na te gaan of het mogelijk is, om met bedrijfsboekhouding der gemeentebedrijven te bereiken, hetgeen in de Metaalnijverheid mogelijk is gebleken.

Ook heeft de gang van zaken in de Metaalnijverheid medegebracht, dat de kosten van het N.A.M. zeer gering zijn, in verhouding tot de betekenis, die de publicaties van dat bureau voor de werkgevers hebben. De kosten van het nazien der loonschriften, het gereedmaken van de Mededeelingen voor den drukker en drukkosten bedragen totaal pl.m. f 1200 per half jaar. Deze kosten worden door den verkoop der Mededeelingen gedekt.

Bij de werkgeversbonden aangesloten bij *Centraal Overleg* ¹⁾, waaronder ook de Metaalbond, wordt in den laatsten tijd meer en meer de noodzakelijkheid gevoeld, om ook de loonsverhoudingen in de verschillende bedrijfstakken te kennen en te vergelijken. Na hetgeen gezegd is zal het wel duidelijk zijn, dat het een werk van jaren is geweest om voor één werkgeverstond op dit gebied iets tot stand te brengen. En het behoeft derhalve geen nadere toelichting, met welke moeilijkheden een Centrale voor werkgeversbonden te maken heeft om in die richting iets te bereiken. Toch is reeds datgene wat bereikt is, de moeite waard om er bij stil te staan.

In de Economisch-Statistische Berichten van 9 April jl. heeft de heer Bölger, adj.-secretaris van *Centraal Overleg*, een grafiek gepubliceerd, die gemaakt is naar gegevens, die door Amsterdamsche werkgevers uit verschillende bedrijfstakken verschaft zijn.

Daaruit ziet men in de eerste plaats, dat het uurinkomen der vakgroepen in de verschillende bedrijfstakken belangrijk uiteen loopt. In de bouwvakken is het uurinkomen het hoogst, maar aangezien deze bedrijfstak meestal onder abnormale omstandigheden werkt, is hij bij het gemiddeld uurinkomen van de particuliere industrie buiten rekening gelaten. Ik zal niet de vraag trachten te beantwoorden, wat men met het oog op deze grafiek onder „redelijk loon” moet verstaan: Hiervoor kan ik verwijzen naar mijn artikel over redelijke loonen in de Economisch-Statistische Berichten van 15 November 1922. Daarin staat evenwel niet, zooals men geschreven heeft, dat ik ben uitgegaan van de veronderstelling, dat de loonen in de Metaalnijverheid redelijk zijn. Hierover heb ik mij niet uitgelaten, maar in dat artikel staat wel, dat de overheid de redelijkheid van de loonen harer werklieden 66k beoordeelen moet in verband met het uurinkomen van particuliere ondernemingen uit de voornaamste bedrijfstakken. Ook was het mijne meening, dat als een gemeente in de gelukkige omstandigheid verkeert meer weerstand aan de economische krachten te kunnen bieden, dan bepaalde groepen van werkgevers, het gemeentebestuur bij het loonvraagstuk ook verplicht is redelijk te zijn tegenover de belastingbetalers.

Er is evenwel iets anders, waarop ik de aandacht wil vestigen en dat met de loontechniek der gemeente in verband staat. Uit het artikel van den heer Bölger is te zien, dat het verschil in uurinkomen, tusschen de vaklieden (de geschoolden) en tusschen de niet-vaklieden (de geoefenden en de ongeschoolden) bij de gemeente geringer is dan bij de andere bedrijfstakken en ongeveer gelijk aan dit verschil bij de bouwvakken. Indien men de bouwvakken buiten beschouwing laat dan bedraagt gemiddeld het uurinkomen der vaklieden bij de particuliere ondernemingen in de overige bedrijfstakken resp. 10½ pCt. en 15½ pCt. meer dan het uurinkomen der niet-vaklieden; in de Metaalindustrie 12 pCt. resp. 22½ pCt. daarentegen bij de gemeente maar 3½ pCt. en 8 pCt. Volgens de opgaven in dit artikel zijn van alle meerderjarige werklieden in de Metaalnijverheid te Amsterdam 55 pCt. vaklieden en bij de gemeente maar 29 pCt. Bij de gemeente is dus de groote meerderheid, 71 pCt., niet-vaklieden.

Nu gaat de loontechniek van de gemeente bij de indeeling der werklieden niet uit van een indeeling, uitsluitend gebaseerd op de vakopleiding, maar van loonklassen, waarin de werklieden gerangschikt zijn naar hetgeen zij verdienen. Daardoor is bij de gemeente Amsterdam de plaatsing in de hoogste loonklassen volstrekt geen teeken van een geschoolde vakopleiding. Indien men dan ook voor een oogenblik die loonklassen beschouwt als vakgroepen, dan zouden ongeveer 60 pCt. van de meerderjarige werklieden in het gemeentebedrijf vaklieden zijn. Dit komt overeen met het percentage van een machinefabriek, terwijl er volgens de N.A.M.-indeeling, die

¹⁾ Nadere bijzonderheden omtrent deze Centrale zijn te vinden in mijn brochure „De Top”, uitgave van den Metaalbond.

door den heer Bölger is gevolgd, bij de gemeente maar 29 pCt. vaklieden kunnen zijn.

De reden van dit volgens de loonklassenindeeling te hooge percentage bij de gemeente is hierin gelegen, dat in de twee hoogste loonklassen, die in het algemeen de vaklieden omvatten, ook, in verband met de hoogte van het loon, zijn opgenomen werkliedengroepen, die niet in geschoolde maar in geoefende vakken werkzaam zijn. Zoo zijn o.a. in deze loonklassen geplaatst 1.330 conducteurs, 761 wagenbestuurders, 136 straatmakers, totaal 2.227 werklieden, die geen van allen een vak beoefenen, waarvoor een theoretische en praktische opleiding van een ambachtsschool noodig is. Zij behoren dus niet in de vakgroep der geschoolden thuis.

Nu meen ik, dat men zich de vraag kan stellen, afgescheiden van de kwestie omtrent de loonhoogte, of met het oog op de betekenis, die de gemeente Amsterdam hecht aan het vakonderwijs en het geld, dat zij daaraan besteedt, een dergelijk systeem te rechtvaardigen is. En als men dan zegt: neen, dan moet men trachten dit loonsysteem in die richting te verbeteren. Daar ik bij ervaring weet, wat dit in de praktijk wil zeggen, zoo moet men al tevreden zijn, indien uit de voorstellen van het gemeentebestuur een dergelijk streven zou kunnen blijken. En al wordt er door dergelijke voorstellen waarschijnlijk direct niets bereikt, dan vestigen zij toch zeer scherp de aandacht op een algemeen verkeerde gang van zaken, dien, naar ik bij ondervinding weet, ook vele werklieden afkeuren.

Een derde opmerking ligt in de vraag of het niet in het belang van de gemeente Amsterdam en haar Arbeidsbureau is, om, evenals de Metaalbond en het N.A.M. bij de werkgeversbonden doen, de andere gemeenten in ons land te bewegen het voorbeeld van Amsterdam te volgen. Meestal hebben zulke pogingen het eerst succes bij groote werkgevers, zoodat ik zou aanraden eerst met enkele groote gemeenten, bijv. Rotterdam, Den Haag en Utrecht te beginnen. Zelfs al zou er maar één gemeente tot samenwerking bereid zijn, dan nog kan ten slotte die samenwerking van veel betekenis blijken. Dit zou zeker de oplossing van vele moeilijke vraagstukken bevorderen, bijv. het belangrijke vraagstuk, welk redelijk verband er bestaan moet tusschen overheidsloonen en particuliere loonen.

In het kort kan ik de opmerkingen als volgt samenvatten en ter overweging geven:

10. De loonboekhouding van elk afzonderlijk gemeentebedrijf moet in staat zijn binne een maand na 1 Januari en 1 Juli aan het Arbeidsbureau te verschaffen de cijfers van het uurinkomen der werklieden, zoodanig gerangschikt, dat zij een volledig inzicht geven in de loonsverhoudingen bij dit afzonderlijke bedrijf. Het Arbeidsbureau kan dan een maand later een beknopt overzicht publiceren, dat een inzicht geeft in de loonsverhoudingen van het geheele gemeentebedrijf.

Daardoor zijn het gemeentebestuur en de ingezetenen van Amsterdam tijdig ingelicht en kan het overzicht dienen als uitgangspunt bij het georganiseerd overleg met de werklieden.

20. Het stelsel, waarbij de werklieden in loonklassen verdeeld zijn en waardoor hun loon hoofdzakelijk is bepaald, moet zoodanig verbeterd worden, dat in de allereerste plaats meer met de vakopleiding en met het verschil in bekwaamheid rekening kan worden gehouden.

30. Het kan in het belang van de gemeente Amsterdam en in het algemeen belang zijn, dat het gemeentebestuur met enkele van de voornaamste gemeenten tot overeenstemming komt omtrent een te volgen loontechniek. Zij kan daartoe het initiatief nemen, omdat zij de beschikking heeft over een Arbeidsbureau, dat die techniek reeds toepast.

M. TRIEBELS.

AANTEKENINGEN.

De Zweedsche Rijksbank in 1923. — In het jaarverslag over 1923 van de Zweedsche Rijksbank vindt men de winst- en verliesrekeningen van de jaren 1919, 1920, 1921, 1922 en 1923. De cijfers zijn uitgedrukt in millioenen kronen. De netto winst ad. Kr. 16.059.099,—, die in 1923 behaald werd, was grooter dan ooit te voren, behalve die van het jaar 1922.

Winsten	1919	1920	1921	1922	1923
Rente disconto	14.6	35.7	31.7	21.2	13.7
„ beleeningen	9.3	4.4	1.8	1.8	2.1
Bruto winst op vreemde wissels	3.4	3.2	2.8	1.2	1.7
Bruto winst op effecten	2.3	0.8	0.9	1.7	4.4
Diversen	1.2	1.1	0.6	0.4	0.7
	30.8	45.2	37.8	26.3	22.6

Gereserveerde winst in vorige jaren	1919	1920	1921	1922	1923
	—	24.8	—	—	—
	30.8	70.—	37.8	26.3	22.6
Verliezen					
Verliezen op operaties in het Buitenland en afschrijving op bezit in vreemde valuta's	15.8	45.4	12.9	1.1	1.5
Verliezen op effecten	—	10.5	2.7	1.3	0.7
Onkosten	4.9	5.9	5.7	5.4	4.8
Diversen	1.9	1.7	2.4	1.4	1.—
	22.6	63.5	23.7	9.2	8.0
Netto winst	8.2	6.5	14.1	17.1	14.6
Winst op uitgelote fondsen ..	0.8	1.0	1.3	1.4	1.4
	9.0	7.5	15.4	18.5	16.0

Uit deze cijfers blijkt, dat de interest op gediscoteerde wissels wederom belangrijk lager is dan in het voorafgaande jaar. Dit kan ook wel niet anders, aangezien het gemiddelde bedrag, dat de Bank in portefeuille had, slechts 294 miljoen kronen was tegen 413 miljoen in 1922.

Ook de buitenlandsche wisselportefeuille was kleiner, n.l. gemiddeld 14 miljoen kronen tegen 55 miljoen in 1922.

Daarentegen is het bedrag, dat de Bank belegd heeft in binnen- en buitenlandsche staatsfondsen, grooter; dit verklaart dan ook de meerdere winst op dezen tak van het bedrijf.

Balans					
Activa	1919	1920	1921	1922	1923
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Goud	281.159	281.777	274.743	273.984	271.839
Zilver	1.015	2.733	11.317	19.253	12.774
Zichtwissels ..	37.859	48.653	48.319	33.996	29.689
Bank. (buitel.)	48.750	73.561	55.351	129.020	43.265
Binn. en buit.					
Staatsfondsen.	48.358	12.696	15.497	92.648	115.605
Zweedsche obl.	5.046	4.488	5.183	5.176	5.162
Binn. wissels ..	453.369	541.188	525.060	432.581	435.805
Buit. wissels ..	66.976	31.332	72.395	34.033	1.029
Beleeningen:					
op onr. goeder.	219	252	383	698	621
„ obligaties ..	101.131	15.596	38.755	44.873	49.690
„ aandelen ..	41	47	65	1.173	2.282
„ div. effecten	—	—	—	9.383	8.421
„ goederen ..	—	—	245	1	6
Debiteuren ..	1.377	1.125	3.394	2.025	2.082
Diversen	29.959	4.070	3.573	1.990	2.070
	1.075.259	1.017.518	1.054.280	1.080.834	980.340
Passiva	1919	1920	1921	1922	1923
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Kapitaal	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
Reserve	12.500	12.500	12.500	12.500	12.500
Bankbiljetten.	747.562	759.877	627.699	584.191	576.390
Bankassignat.	10.351	5.361	4.469	5.259	3.221
Crediteuren ..	221.469	176.773	336.105	392.560	309.313
Buit. banken ..	5.016	4.899	3.924	4.612	3.038
Pensioenfonds.	534	601	671	771	879
aan den Staat uit te keeren.	—	—	3.500	12.000	8.000
Saldo winst vorige jaren ...	18.857	—	8	412	940
Winst	8.970	7.508	15.404	18.529	16.059
	1.075.259	1.017.519	1.054.280	1.080.834	980.340

Het is van algemeene bekendheid, dat de Rijksbank voortdurend het oog gericht houdt op den koers van de Kroon; vandaar, dat zoowel de buitenlandsche wisselportefeuille en de saldi in het buitenland aan groote schommelingen onderhevig zijn. Het verslag vermeldt hierover:

„De buitenlandsche beleggingen, n.l. vorderingen „in rekening courant, buitenlandsche wissels en fondsen, die gedurende 1922 met 100 miljoen Kronen „toegenomen waren en aan het eind van dat jaar „eene waarde vertegenwoordigden van 247 miljoen „Kronen, daalden in 1923 bijna voortdurend. Het „minimum werd bereikt in November (122 miljoen) „dus een vermindering van 125 miljoen Kronen sinds „het begin van het jaar. Ook in April en in Mei en „gedurende het laatste kwartaal was de vermindering

„zeer sterk. De verkoopen van de buitenlandsche „waarden moeten voor het grootste deel worden toegeschreven aan de pogingen van de Rijksbank om „de Zweedsche Kroon op goudpariteit te houden „of te verhinderen, dat de dollarkoers boven pariteit zou stijgen”. M.

Belasting van de inlandsche rubbercultuur in Ned.-Indië? — In verband met de opmerkingen van den heer Kasteleyn over deze kwestie in zijn art. op pag. 386 van dit nummer, laten wij hieronder een discussie over dit punt tusschen den Minister van Koloniën en den heer Ir. Cramer volgen, welke plaats vond bij de behandeling der Indische begrooting in de Eerste Kamer.

In de vergadering van 9 April l.l. zeide de heer Cramer:

De Inlandsche rubbercultuur is van groot belang voor Indië, maar een doorn in het oog van de Europeesche ondernemers, omdat zij een zware concurrent is en al hun plannen, om de rubberproductie te beperken, in de war stuurt. Daarom zagen zij het liefst die heele inlandsche rubbercultuur in den grond geboord! In de couranten heb ik nu gelezen, dat de Regeering voornemens is, om een uitvoerrecht van die inlandsche rubber te heffen, dat 2 miljoen zou moeten opbrengen. Ik kan mij niet voorstellen, dat de Regeering, waar zij de uitvoerrechten voor de Europeesche rubbercultuur afschaft, ernstig van plan zou zijn, de inlandsche rubbercultuur een dergelijken last op te leggen. Ik hoop dan ook van den Minister te vernemen, dat dit bericht onwaar is.

Minister de Graaff antwoordde hierop in de vergadering van 10 April:

Nu kom ik, mijnheer de Voorzitter aan de Inlandsche rubbercultuur. Ook daar weer klonk dezelfde klacht, tegenwerking van het bestuur.

Mijnheer de Voorzitter! Ik wil er eens op wijzen, wat die inlandsche rubbercultuur is gaan beteekenen. Dat bedrijf heeft zich zoodanig uitgebreid, dat in het jaar 1921 werden uitgevoerd 6000 ton; in het jaar 1922 is de uitvoer geweest 23.000 ton; voor 1923 gaf De Indische Mercur het cijfer van 45.000 ton en volgens een schatting voor dit jaar zal de uitvoer thans bedragen 64.000 ton. Wanneer men nu verder in aanmerking neemt, dat de geheele rubberuitvoer in Nederlandsch-Indië is geweest in 1921 ruim 90.000 ton, in 1922 73.000 en in 1923 bijna 104.000 ton per jaar, dan behoeft ik niet te zeggen, dat integendeel de inlandsche rubbercultuur zich langzamerhand ontwikkeld heeft tot ongekeende hoogte en dat wel allermint zich daarbij verschijnselen vertoonen van tegenwerking.

De heer Cramer:

Daar heb ik geen stom woord over gezegd!

De heer De Graaff, Minister van Koloniën:

De heer Cramer heeft gevraagd of de Regeering voornemens is een rubberbelasting in te voeren. Inderdaad is het mij bekend, dat daaraan gedacht is. De zaak is echter nog in overweging, maar wanneer deze belasting wordt ingevoerd, zal dit niet zijn om de rubberplanters te bezwaren, maar integendeel om tegemoet te komen aan bezwaren, die zij ondervinden bij toepassing van de algemeene inkomstenbelasting op hun cultuurbedrijf. Of van het denkbeeld iets zal komen, kan ik overigens niet zeggen. Tegenwerking van de inlandsche rubbercultuur, dit staat wel vast, is ook daarbij niet aan het woord en in elk geval spreekt het vanzelf, dat de Staten-Generaal ook in deze het laatste woord zullen hebben.

De Rubbersituatie in Nederlandsch-Indië — Aan „de Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel” van 29 Februari 1924 is het volgende overzicht, samengesteld door het Statistisch Kantoor, ontleend:

Nu de voorloopige cijfers omtrent productie en uitvoer van rubber in Nederlandsch-Indië over 1923 bekend geworden zijn, is het mogelijk zich een beeld te vormen van de rubberpositie gedurende de afgelopen jaren, die zooveel veranderingen op de markt van dit belangrijke stapelproduct te zien hebben gegeven.

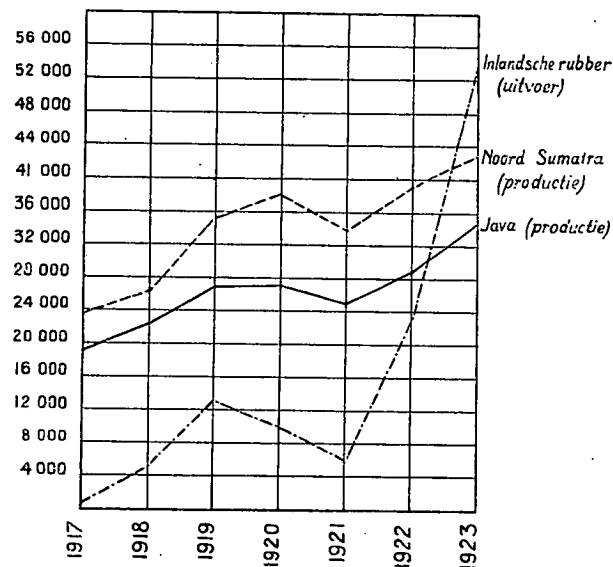
Met een enkele onderbreking is de uitvoer van rubber van Nederlandsch-Indië sinds 1917 gestadig toegenomen, gelijk uit het volgende staatje kan blijken.

Ten einde aanstonds te doen zien, welke gebieden van Nederlandsch-Indië tot deze snelle stijging hebben bijgedragen, worden naast de algemeene uitvoercijfers opgenomen de gegevens betreffende de productie der Europeesche landbouwondernemingen van Java en van Noord-Sumatra (S. O. K., Atjeh en Tapanoeli), die samen vrijwel de geheele productie van ondernemingsrubber omvatten, en de — ten deele geschatte — cijfers aangaande de bevolkingsrubber, waarvan slechts de uitvoer bekend is, alles in tonnen van 1000 KG.

	Totale uitvoer van Nederlandsch-Indië	Productie der ondernemingen van:		Uitvoer van Inlandsche rubber
		Java	Nd.-Sumatra	
1917	45.713	18.933	23.407	3.500
1918	44.094	22.254	26.193	5.000
1919	89.725	26.826	35.696	13.000
1920	76.929	27.258	38.145	10.000
1921	73.402	24.514	33.883	6.000
1922	103.458	28.902	39.169	25.000
1923	139.746	35.000	43.000	53.000

De totale export vertoont een grillig verloop. Door de afscheepmoeilijkheden van 1917 en 1918 werden groote stocks gevormd, die in 1919 en ten deele nog in de volgende jaren werden afgevoerd. Na 1921 begint dan een snel omhoog loopen van den export onder invloed van de vermeerderde productie.¹⁾

Uit de vergelijking van de cijfers van de ondernemingsrubber moge blijken, dat over de geheele periode genomen Java's productie nog iets sterker is gestegen dan die van Noord-Sumatra. De totale uitvoer steeg echter nog sneller en wel doordat in deze jaren de rubberboomen der bevolkingstuinen in tap kwamen en de uitvoer van deze rubber na een scherp val van 1919 op 1921 met sprongen omhoog kwam. In 1917 nog slechts 8 pCt. van den totalen export, steeg de bevolkingsrubber tot 24 pCt. in 1922 en 38 pCt. in 1923.²⁾

Een tweetal factoren hebben de stijging van productie en export in de hand gewerkt.

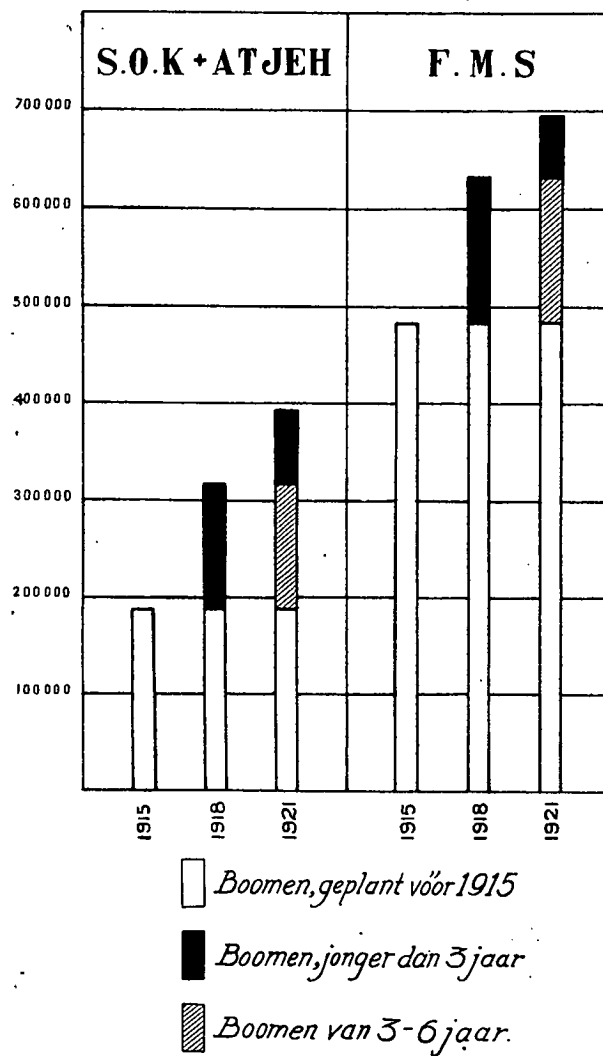
Allereerst het feit, dat de ondernemingen juist na 1915 hun aanplantingen sterk hebben uitgebreid en dus over jonge en allengs in tap en in volle productie komende tuinen beschikken. Uit onderstaand staatje moge zulks blijken voor het cultuurgebied Sumatra's Oostkust (Gewest S.O.K. en Atjeh). Van Java zijn dergelijke cijfers niet beschikbaar. Ter vergelijking zijn aan deze gegevens toegevoegd de aanplantcijfers van rubber op de estates met een aanplant van meer dan 200 acres in de Federated Malay States. (Zie grafiek II).

Duidelijk kan uit deze cijfers blijken, dat de uitbreiding in S.O.K. en F.M.S. in absolute getallen vrijwel dezelfde was, doch naar verhouding tot den aanplant van ultimo 1915

¹⁾ [Men vergelijke de opmerkingen ter zake van den heer J. S. C. Kasteleyn in zijn artikel op p. 386 van dit No. — Red.]

²⁾ Men bedenke hierbij, dat de inlandsche rubber een vocht- en vuilgehalte van 25 à 30 % heeft, zoodat 100 ton bev. rubber na verwerking in de fabriek hoogstens 75 ton aan droge rubber oplevert.

Uitgestrektheid van den aanplant van rubberondernemingen op de Oostkust van Sumatra en in Malaya in acres.

in het eerste gebied ruim tweemaal zoo groot was als in het laatste (respect. 110 pCt. en 44 pCt.).

De aanplant op deze ondernemingen, jonger dan drie jaren, maakt ter Oostkust 20 pCt., in de F.M.S. slechts 9 pCt. van het totaal uit. Reeds hierdoor moet — afgezien van alle andere factoren — de productie-capaciteit hier te lande sneller zijn toegenomen dan in Malaya en zal ze in de naaste toekomst nog verder stijgen.

Onderstaand staatje doet voor de jaren 1920—1922 zien, hoe de verhouding was tusschen het in productie zijnde en het totale oppervlak der ondernemingsaanplantingen op Java en in Noord-Sumatra.

	Java		Noord-Sumatra	
	totaal	in tap	totaal	in tap
1920	222.574	141.965	217.770	145.923
1921	228.164	141.634	238.470	154.721
1922	231.007	143.093	246.128	161.124

Ruim één derde van den aanplant was in deze centra dus nog in 1922 niet in tap; op Java 38 pCt. in Noord-Sumatra bijna 35 pCt. van het totaal.

De statistiek, opgenomen in de F.M.S. Government Gazette van 16 November 1923, maakt het mogelijk voor de F.M.S. een meer gedetailleerd overzicht van de leeftijden en de uitbreidingen van den rubber-aanplant samen te stellen, onderscheidenlijk van de Europeesche en de Aziatische ondernemingen met meer dan 100 acres en van de „small holdings” ter vergelijking met onze bevolkingstuinen.

Uit deze cijfers blijkt, dat de groote Europeesche ondernemingen hun aanplant sinds 1916 met 46 pCt. hebben uitgebreid.

De andere groepen toonen echter veel hogere percentages en wel de ondernemingen beneden 100 acres met 59 pCt.; de bevolkingstuinen met 64 pCt. en de Aziatische ondernemingen boven 100 acres met 91 pCt. Het totaal steeg in de genoemde periode met 58 pCt.

Als tweede omstandigheid, welke heeft bijgedragen tot de stijging in productie en export moet worden genoemd: het prijsverloop.

De invloed van de rubberprijzen is vooral zeer sterk

Uitgestrektheid der rubberaanplantingen in de F.M.S. in 1922 (in acres).

	In tap in 1922	Bijgeplant in:					Totaal bepl. in 1922
		1917	1918	1919	1920	1921	
Europeesche ondernemingen gr. dan 100 acres	414.244	69.530	44.217	32.028	28.774	12.603	608.406
Aziatische ondernemingen gr. dan 100 acres	81.969	34.645	14.521	12.701	9.984	2.618	156.738
Ondernemingen kleiner dan 100 acres	40.320	11.471	5.119	3.145	2.440	1.801	64.296
Bevolkingstuinen	247.652	52.093	42.429	35.089	21.988	6.504	405.755

waarneembaar bij de exportcijfers van de bevolkingsrubber.

Bij een dalende markt, zooals 1920 en 1921 te zien gaven, liep de export van bevolkingsrubber onafgebroken terug, om op een kleine prijsverhoging, zooals van Augustus tot December 1921 plaats had, onmiddellijk met een verhoogden uitvoer te reageren. Daarna echter bleef de prijs aanvankelijk verder dalen, doch steeg niettemin de uitvoer, toen de verwerking van bevolkingsrubber in de blanket-fabrieken te Singapore meer vraag deed ontstaan.

Toen Sept. 1922, eenige maanden vóór het in werking treden van de rubberrestrictie in Malaya en Ceylon, de prijzen sterk begonnen op te loopen, nam de uitvoer met een sprong toe en bleef, zij het in langzamer tempo, zich in stijgende lijn bewegen. Tot welke uitvoeren de tegenwoordige bevolkingscentra in staat zijn, valt niet te voorspellen. Om tweeërlei reden bestaat daaromtrent hier te lande veel geringere zekerheid dan in Malaya.

In het laatstgenoemde gebied zijn alle rubberaanplantingen bekend en geregistreerd, aangezien ook de gronden der kleine inlandsche planters gekadastraerd zijn. In Ned.-Indië is daarentegen de ontginning geheel vrij en zijn de niet-landrenteplichtige bevolkingsgronden niet opgemeten en gekadastraerd.

Bovendien liggen de productiecentra van Europeesche en inlandsche rubber in Malaya veel dichter bijeen dan in Ned.-Indië, wat hier te lande het overzicht ten eerste bemoeilijkt.

Als tweede factor van onzekerheid moet dan nog worden genoemd, dat in Malaya het Government sinds het aanvangen van de restrictie prohibitief hoge prijzen vraagt ook van den inlandschen aanvrager van grond, zoodat steeds langzamer wordt uitgebreid en, zoolang de restrictie gehandhaafd wordt, dus geen groote vermeerdering van de inlandsche aanplantingen te verwachten is.

In Ned.-Indië, in het bijzonder in Sumatra en Borneo, daarentegen zijn practisch nog onbegrensde gebieden beschikbaar en stelt door het vrije ontginningsrecht feitelijk alleen de voor het planten en tappen noodige arbeidskracht een grens aan de uitbreidingen; ten minste zoolang deze arbeid — gelijk thans — vrijwel uitsluitend door de zeer dunne bevolking dier streken moet worden verricht.

Zoolang echter het tegenwoordige prijsniveau voortduurt, bestaat er uiteraard bij de bevolking dier gewesten een sterke neiging om zoowel het tappen als het bijplanten gestadig op te voeren. En zelfs indien wederom eenige prijsdaling zou optreden — mits deze den prijs niet beneden een zekere (vrij lage) grens terugbrengt — is voor de naaste toekomst geen belangrijke daling in den export van bevolkingsrubber te verwachten.

BOEKAANKONDIGING.

Montanus Industrie Handbuch von Westdeutschland. Montan Verlag, Siegen.

Dit hand- en adresboek van indrukwekkenden omvang verdient de aandacht van hen, die theoretisch of practisch bij de industrie belang hebben. Het boek vereenigt geographisch-economische en technisch-warenkundige inlichtingen met een goed gedetailleerde adreslijst voor het betrekken van industriele producten. In het inleidend gedeelte worden de verkeerswegen van West-Duitschland, o.a. de Rijn van Rotterdam tot Bazel, de waterbouw en de industrieën der afzonderlijke districten van het Rijnland, Westphalen, Hessen en Hessen-Nassau, door deskundigen beschreven. Een volgend gedeelte geeft een algemeen overzicht van verschillende steden en alle wetenswaardigheden daarvan, benevens een alphabetische lijst der industriele firma's aldaar. Het belangrijkste en ook omvangrijkste gedeelte is echter het technisch-warenkundige deel. Hierin wordt aan de hand van overzichtelijke graphische voorstellingen een korte beschrijving van het geheele verloop der fabricage, van

grondstof tot het voor aflevering gereede fabricaat en bijproducten — eveneens door deskundigen — gegeven. Daarop aansluitend volgt een lijst van de industriele verbonden in de betrokken branches (met de namen der leiders), een van de firma's in West-Duitschland, welke in genoemde branches werken en bovendien nog gegevens, waar de afzonderlijke fabricaten dezer branches verkrijgbaar zijn. Zeven en dertig industrieën worden op deze wijze uitvoerig beschreven. Een trefwoordregister in de Duitse-, Engelsche, Fransche, Spaansche en Russische taal aan het einde van iedere branche verhoogt ten eerste de bruikbaarheid van het geheel en vergemakkelijkt het spoedig vinden van het gezochte. Het slot van het lijvig boekdeel geeft een overzicht van de Overheidsorganen, de technisch-wetenschappelijke vereenigingen en verbonden, Kamers van Koophandel enz. en daarna nogmaals een trefwoordregister over den inhoud van het geheele werk.

OVERZICHT VAN TIJDSCHRIFTEN.

De Economist. — 's-Gravenhage, 15 Januari 1924.

Prof. Dr. J. C. Kielstra, Financieel perspectief van Nederlandsch-Indië; *Mr. G. H. Dijkmans van Gunst*, Staatsbedrijven; *Mr. Dr. A. A. van Rhijn*, Vrije concurrentie en collectieve arbeidsovereenkomst, I; *J. H. Altona*, Merkwaardige fiscale nieuwigheid.

Political Science Quarterly. — New York, December 1923.

A. L. P. Dennis, Soviet Russia and Federated Russia; *P. P. Gronskey*, The Zemstvo system and local government in Russia, 1917—1922; *W. A. Robson*, Compulsory voting; *R. K. Gooch*, Modern French views on the doctrine of the separation of powers, I; *L. Rogers*, Parliamentary commissions in France, II; *A. G. Dewey*, On methods in the study of politics, I; *R. C. Moley*, Proportional representation in Cleveland.

Tijdschrift van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap. — Leiden, Januari 1924.

J. E. A. den Doop, Landijs in noordoostelijk Noord-Brabant; *L. J. Toxopeus*, A short account of the expedition to Buru, (Moluccas); *Dr. A. C. Kruyt*, Een bezoek aan de Mentawai-eilanden; *Dr. Ir. H. A. Brouwer*, Het tweede „Pan-Pacific Science Congress” (Melbourne en Sydney 1923); *J. H. Sebus*, Herinnering aan J. F. Niermeyer, 1866—1923; *P. V. van Stein Calenfels* en *L. van Vuuren*, Bijdrage tot de topografie van de residentie Soerabaia in de 14de eeuw; *Dr. S. van Valkenburg*, De critiek van den heer J. van Roon op de Sumatra-kaarten van den Topografischen Dienst.

Tijdschrift voor Economische Geographie. — 's-Gravenhage, 15 Januari 1924.

Ir. M. C. E. Bongaerts, Het Schelde-Rijnkanaal; *Prof. Mr. J. C. Kielstra*, Suriname en zijn economische toekomst; *Prof. Dr. H. Blink*, Economische geographie van Mexico in het verleden en heden.

De Socialistische Gids. — Amsterdam, Februari 1924.

bevat o.a.:

F. van Meurs, Bedrijfsorganisatie en medezeggenschap; *K. Lindner*, De organisatie der sociale verzekering; *H. H. van Kol*, De koloniale mandaten en de Volkenbond, II, (slot).

MAANDCIJFERS.

HANDELSBEWEGING OVER DE MAAND MAART 1924

(volgens de groepen der naamlijst van goederen, opgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek.)

Groepen	Invoer		Uitvoer		Saldo Invoer		Saldo Uitvoer	
	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde
	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden
I Dieren en dierlijke producten	16.787.273	9.730.130	63.205.614	38.963.427	—	—	46.418.341	29.233.297
II Plantaard. voortbrengselen	298.829.416	48.577.875	100.967.488	17.703.518	197.861.928	30.874.357	—	—
IIIa Mineralen, metalen en niet in andere groepen opgenomen fabriek. daarrv.	1.185.593.481	35.117.097	430.999.553	10.982.091	754.593.928	24.135.006	—	—
IIIb Gouden en zilveren munt en muntmat.	1.609	1.061.390	2.484	981.700	—	79.690	875	—
IV Meel en meelfabrieken	22.309.611	3.389.065	32.080.530	5.483.023	—	—	9.770.919	2.093.958
V Chemische producten, geneesmiddelen, verfwaren en kleurstoffen	28.533.789	3.966.045	9.700.081	3.631.181	18.833.708	334.864	—	—
VI Olie, hars, was, pek, teer en distillatieproducten van teer; fabriek van deze stoffen, n. a. g.	45.961.843	7.615.882	35.570.028	10.497.706	10.391.815	—	—	2.881.824
VII Hout en fabrieken van hout en dergelijke stoffen; meubelen v. a. s.	35.878.942	4.095.256	6.800.102	912.507	29.078.840	3.182.749	—	—
VIII Huiden, vellen, leder, lederwerk en schoenwerk	2.285.887	4.845.240	2.491.735	5.738.608	—	—	205.848	893.368
IX Garen, touw en touwwerk, weefsels en stoffen, kleedren en modewaren	8.053.380	27.896.010	4.073.143	10.003.358	3.980.237	17.892.652	—	—
X Aardewerk, porselein, pottenbakkerswerk, gebakken steen en andere kunststeen	93.787.107	1.648.948	3.818.154	620.652	89.968.953	1.028.296	—	—
XI Glas	4.745.858	1.141.052	2.325.991	700.808	2.419.867	440.244	—	—
XII Papier	6.695.034	2.482.673	21.720.434	3.212.341	—	—	15.025.400	729.668
XIII Voedings- en genotmiddelen, niet genoemd in de groepen I, II, IV en VI	36.125.380	19.699.870	39.718.988	14.977.873	—	4.721.997	3.593.608	—
XIV Rijtuigen, voertuigen, vaartuigen en luchtvaartuigen	4.948.839	4.728.384	844.444	756.431	4.104.395	3.971.953	—	—
XV Andere goederen dan gebracht onder de groepen I tot en met XIV	12.413.122	11.611.633	11.699.342	7.736.951	713.780	3.874.682	—	—
Totaal	1.802.950.571	187.606.550	766.018.111	132.902.175	1.036.932.460	54.704.375	—	—
Händelsbew. zond. goud. en zilvermuntmat. (groep IIIb)	1.802.948.962	186.545.160	766.015.627	131.920.475	1.036.933.335	54.624.685	—	—

OVERZICHT van de waarde van den In- en Uitvoer voor elke maand van het loopende jaar en de drie daaraan voorafgaande jaren, met uitzondering van gouden en zilveren munt en muntmateriaal, in gulden.

Maanden	Invoer				Uitvoer ¹⁾			
	1921	1922	1923	1924	1921	1922	1923	1924
Januari	214.136.278	152.495.668	173.045.849	177.909.950	115.835.310	86.106.447	91.487.819	116.522.007
Februari	170.369.270	152.353.594	162.189.535	185.566.111	120.956.498	84.204.248	94.601.855	125.465.290
Maart	213.830.220	180.328.763	165.440.620	186.545.160	107.204.662	112.879.875	106.977.347	131.920.475
Tot. Jan./Mrt.	598.335.768	485.178.025	500.676.004	549.996.221	343.996.470	283.190.570	293.067.021	373.907.772
April	195.772.602	167.451.702	169.639.064		108.819.697	92.729.841	97.005.415	
Mei	168.114.951	194.080.257	160.129.701		93.818.710	108.423.679	104.128.702	
Juni	188.559.719	150.899.735	159.533.444		120.815.908	100.680.880	97.860.255	
Juli	170.674.007	163.863.700	157.464.022		105.420.129	104.572.575	95.693.919	
Augustus	186.640.179	178.807.927	150.975.066		142.544.083	99.442.892	107.933.082	
September	197.271.439	164.616.506	166.474.283		135.749.765	115.612.131	127.720.569	
October	179.043.171	186.643.442	192.923.258		114.694.641	112.003.008	125.848.400	
November	175.806.364	172.295.111	176.660.045		106.623.879	104.350.396	126.123.548	
December	180.000.903	163.762.355	174.750.818		97.115.318	100.225.239	127.839.691	
Totaal	2.240.219.103	2.027.598.760	2.009.225.705		1.369.598.600	1.221.231.211	1.303.220.602	

1) Hieronder zijn niet begrepen de bunkerkolen en bunkerolie voor Ned. schepen.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Bk.	{ Disc. Wissels. 5 24 Jan. '24	{ Zwits. Nat. Bk. 4 16 Juli '23
	{ Bel. Binn. Eff. 5 24 Jan. '24	{ N. Bk. v. Denem. 7 17 Jan. '24
	{ Vrsch. in R.C. 6 24 Jan. '24	{ Zweedsche Rbk 5 8 Nov. '23
Javasche Bank ...	3 1 Aug. '09	Bank v. Noorw. 7 9 Nov. '23
Bank van Engeland	4 5 Juli '23	Bk. v. Tsjecho-slowakijë... 6 9 Mrt. '24
Duitsche Rijksbk.	10 29 Dec. '23	N. Bk. v. O'rijk 9 2 Sept. '22
Bank v. Frankrijk	6 17 Jan. '24	Hong. Bank.. 18 5 Juli '23
Belgische Nat. Bnk.	6 14 Feb. '24	Bank v. Italië. 5 11 Juli '22
Fed. Res. Bank N.Y.	4 21 Feb. '23	Z.-Afr. Res. bnk 6
Bank van Spanje...	5 23 Mrt. '23	

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen Part. disconto (3 mnd.)	Berlijn Part. disconto	Parijs Part. disconto	N. York Call-money
	Part. disconto	Prolongatie				
26 Apr. '24	5	5 1/2	3 1/16	—	—	3 1/2 - 3/4 1
21-26 A. '24	5	5 - 1/4	3 - 3/16	—	—	3 1/2 - 4 1/4
14-17 " '24	4 1/8 - 5	4 1/8 - 5	3 - 1/8	—	—	4 - 4 3/4
7-12 " '24	4 1/8 - 5	4 - 5	2 1/8 - 3 1/8	—	—	4 1/4 - 5 1/4
23-28 A. '23	3 3/4	3 1/2 - 4	1 7/8 - 2	—	—	4 1/2 - 6 1/4
24-29 A. '22	4 1/8 - 1/8	4 1/2 - 5	2 1/2	—	—	3 - 5
20-24 Jli '14	3 1/8 - 3/16	2 1/8 - 3 1/4	2 1/4 - 3/4	2 1/8 - 1/2	2 1/2	1 1/4 - 2 1/2

1) Noteering van 25 April.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De wisselmarkt opende na de feestdagen zeer vast. Geforceerde indekkingen van achterstalige francsposities deden den koers sprongsgewijze oploopen. Dinsdag werd 18,70 betaald. Nadat deze posities afgewikkeld waren, trad weder een daling in. Daar het grootste gedeelte via Londen gedekt werd, trad ook voor het Pond een zeer willige stemming in, vooral daar ook New York weder zeer vast gestemd was voor Sterling. Later liep ook deze koers weder terug, de stemming bleef echter eerder vast. Dollars waren in den regel eerder aangeboden. Door de vaste stemming voor Ponden werd Woensdag de koers van den Dollar een oogenblik medegetrokken, zoodat een prijs van 2.70 genoemd werd, maar direct daarop zakte de koers weder tot 2.69 in, terwijl bijna de geheele week de koers van ca. 2.68 1/2 de overhand had. Skandinavie en Zwitserland waren zeer stabiel. Spanje was weder aangeboden; geopend op ca. 38— werd aan het einde der week voor 36,80 verhandeld. Pesos in het begin der week sterk aangeboden, konden daarna weder eenigszins herstellen. Indië onveranderd.

29 April 1924.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Berlijn *)	Weenen *)	Parijs *)	Brussel **)	New York **)
21 April 1924	—	—	—	—	—	—
22 " 1924	11.78 1/2	0.0006 1/2	0.0037 7/8	17.55	14.93	2.68 1/8
23 " 1924	11.83 1/2	0.0006 2	0.0037 7/8	18.05	15.35	2.68 1/8
24 " 1924	11.78 1/2	0.0006 1/2	0.0037 7/8	17.35	14.82 1/2	2.68 7/8
25 " 1924	11.76 1/2	0.0006 1/2	0.0037 7/8	16.97 1/2	14.53	2.68 3/8
26 " 1924	11.79 1/2	0.0006 2	0.0038	17.25	—	—
Laagste d.w. 1	11.74	0.0006 0 1/2	0.0037 3/8	16.85	14.40	2.68
Hoogste " " 1	11.89	0.0006 2 1/2	0.0038 1/2	18.70	16.10	2.70
17 April 1924	11.69 1/2	0.0006 0 1/2	0.0037 3/8	16.77 1/2	14.25	2.68 1/8
12 " 1924	11.64 1/2	0.0006 0 1/2	0.0037 7/8	16.07 1/2	13.34	2.68 1/8 2
Muntpariteit	12.10	59.26 5)	50.41	48.—	48.—	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

2) Noteering van 11 April '24.

3) Gulden per milliard Mark. 4) Gulden per 100 Mark.

Data	Stock-holm *)	Kopen-hagen *)	Chris-tiantia *)	Zwit-serland *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
21 April 1924	—	—	—	—	—	96 3/8 - 7/8
22 " 1924	70.65	44.90	37.20	47.50	37.70	96 3/8 - 7/8
23 " 1924	70.65	44.90	37.40	47.55	37.80	96 3/8 - 7/8
24 " 1924	70.70	45.10	37.50	47.75	37.60	96 1/8 - 3/8
25 " 1924	70.65	45.—	37.40	47.65	36.90	96 1/8 - 3/8
26 " 1924	70.70	45.10	37.30	47.70	36.80	96 1/8 - 3/8
L'ste d. w. 1)	70.55	44.60	37.—	47.35	36.80	96 3/8
H'ste " " 1)	71.—	45.20	37.70	47.75	38.15	96 7/8
17 April 1924	70.85	44.70	37.10	47.35	36.70	96 3/8 - 7/8
12 " 1924	71.—	44.65	36.90	47.15	35.95	96 1/4 - 3/4
Muntpariteit.	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	96 1/8

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in cts. p. fs.)	Zicht Berlijn (in \$ per milliard Mark)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
26 April 1924	4.38.87	6.49	0.00023	37.20
Laagste d. week	4.37.50	6.29	0.00022 1/2	37.14
Hoogste " " "	4.39.37	6.75	0.00023	37.26
19 April 1924	4.38.—	6.32	0.00022 1/2	37.29
12 " 1924	4.33.62	6.06	0.00022	37.26
Muntpariteit ..	4.86.67	19.30	23.81 1/4 1)	40 1/16

1) In ct. per Mark.

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	12 Apr. 1924	17 Apr. 1924	21/26 April '24 Laagste/Hoogste	26 Apr. 1924
Alexandrië ...	Piast. p. £	97 15/32	97 15/32	97 15/32	97 15/32
*Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10 1/8	1/10 1/8	1/10 7/8	1/10 7/8
B. Aires 1)	d. p. \$	41 9/16	41 9/16	39 15/16	41 9/16
Calcutta ...	Sh. p. rup.	1/42 2/32	1/42 7/32	1/43 1/32	1/42 5/32
Constantin ...	Piast. p. £	812 1/2	805	800	812 1/2
Hongkong ...	Sh. p. \$	2/4 1/4	2/4 7/16	2/4 1/4	2/4 3/8
Lissabon 1)	d. per Mil.	1 1/16	1 23/32	1 5/8	1 21/32
Madrid ...	Peset. p. £	32.19	31.50	30.90	31.80
Mexico ...	d. per \$	29 1/2	29 1/2	29	29 1/2
Montevideo 1)	id.	42 7/8	42 7/8	42 1/4	43
Montreal ...	\$ per £	4.41 7/8	4.44 1/2	4.44	4.48 3/8
Praag ...	Kr. p. £	146	147 3/4	147 1/2	149 1/2
R.d. Janeiro 1)	d. per Mil.	6 1/2	6 3/16	6 1/8	6 3/8
Rome ...	Lires p. £	97 1/2	98 1/2	97 1/8	98 1/2
Shanghai ...	Sh. p. tael	3/2 5/8	2/3 3/8	3/2 1/2	3/2 1/2
Singapore ...	id. p. \$	2/4 1/16	2/4 1/16	2/3 15/16	2/4 1/8
Valparaiso 2)	peso p. £	41.20	40.30	38.70	39.90
Yokohama ...	Sh. p. yen	1/11 3/32	1/10 1/8	1/9 25/32	1/9 19/32

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg. 3) Noteering van 14 April.

NOTEERING VAN ZILVER.

	te Londen N. York		te Londen N. York
26 April 1924...	33	64 3/8	28 April 1923... 32 15/16
17 " 1924...	33 3/16	64 7/8 1)	29 April 1922... 34 5/8
12 " 1924...	33 1/16	64	20 Juli 1914... 24 1/16

1) Noteering van 16 April.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 28 April 1924.

Activa.		
Binnenl. Wis-sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 150.462.091,96 B.-bk. " 43.564.680,72 Ag.sch. " 58.994.087,78	f 253.020.860,46
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef.	f 30.379.728,—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. "		30.379.728,—
Beleeningen	H.-bk. f 31.233.274,80 B.-bk. " 12.137.362,03 Ag.sch. " 103.334.630,34	f 146.705.267,17
Op Effecten.	f 139.739.296,69	
Op Goederen en Spec.	6.965.970,48	146.705.267,17
Voorschotten a. h. Rijk		12.749.970,74
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud . . . . . f 56.240.100,— Muntmat., Goud 487.738.727,08	f 543.978.827,08
Munt, Zilver, enz.	9.791.079,73	
Muntmat., Zilver	—	553.769.906,81
Effecten	Bel. v. h. Res. fonds . f 5.986.677,31 id. van 1/4 v. h. kapit. " 3.996.557,89	9.983.235,20
Geb. en Meub. der Bank		5.000.000,—
Diverse rekeningen		68.779.327,25
		f 1.080.388.295,63
Passiva.		
Kapitaal	f 20.000.000,—	
Reservefonds	5.999.469,43	
Bijzondere reserve	9.000.000,—	
Bankbiljetten in omloop	1.001.098.915,—	
Bankassignatiën in omloop	1.763.317,97	
Rek.-Cour. { Het Rijk f — saldo's: { Anderen " 22.451.176,16		22.451.176,16
Diverse rekeningen		20.075.417,07
		f 1.080.388.295,63
Beschikbaar metaalsaldo	f 348.188.440,37	
Op de basis van 1/4 metaaldekking	148.125.758,55	
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	1.740.942.200,—	

NED. BANK 28 April 1924 (vervolg).
Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bank-biljetten	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings perc.
28 Apr. '24	543.979	9.791	1.001.099	24.214	348.188	54
22 " '24	543.992	9.575	1.000.044	29.581	347.123	54
14 " '24	556.564	8.868	1.000.303	21.433	360.542	55
7 " '24	556.564	8.767	1.007.700	21.534	358.942	55
31 Mrt. '24	569.138	9.267	1.018.014	19.286	370.379	56
24 " '24	581.711	9.777	978.408	28.082	389.369	59
30 Apr. '23	581.790	8.099	988.881	33.944	384.627	58
1 Mei '22	605.889	5.575	1.055.698	36.444	392.375	59
25 Juli '14	162.114	8.228	310.437	6.198	43.521 ¹⁾	54

Data	Totaal bedrag discontos	Hiervan Schat-kist-promessen rechtstreeks	Belee-ningen	Papier op het buiten-land	Diverse reke-ningen ²⁾
28 Apr. 1924	253.021	80.000	146.705	30.380	68.779
22 " 1923	255.845	91.000	146.741	21.398	77.021
14 " 1924	252.123	88.000	143.350	19.182	66.407
7 " 1924	259.905	91.000	145.200	20.858	64.917
31 Mrt. 1924	254.185	78.000	157.533	23.412	49.670
24 " 1924	233.403	65.000	143.561	23.968	39.636
30 Apr. 1923	84.933	34.000	159.622	84.933	30.209
1 Mei 1922	199.496	26.000	189.944	92.912	33.688
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

¹⁾ Op de basis van $\frac{3}{4}$ metaaldekking. ²⁾ Sluippost activa.

RIJKS SCHATKIST.

De Minister van Financiën maakt o.m. bekend:

	22 April 1924	28 April 1924
dat uitstonden		
aan schat-kist-promessen	f386.830.000,—	f355.160.000,—
waarv. direct bij Ned. Bk.	„ 91.000.000,—	„ 80.000.000,—
aan schat-kistbiljetten	„ 194.983.000,— ¹⁾	„ 186.913.000,—
aan zilverbons	„ 31.511.123,50	„ 31.324.389,50
Tegoed v. d. Postch. en Gdat. bij 's Rijks Schatkist. ...	„ 106.558.196,53 ²⁾	„ 106.558.196,53 ²⁾
Onder de vlottende schuld is begrepen:		
Voorsch. aan de Koloniën	„ 126.021.262,74	„ 133.163.318,93
Voorschot aan Gemeenten voor door Rijk voor hen te heffen Ink. belasting	29 Februari 1924 „ 76.790.423,26	31 Maart 1924 „ 74.334.520,58
Voorschot aan rek. houders v. d. Postch. en Girodst.	22 April 1924 „ 101.169.366,75 ³⁾	28 April 1924 „ 103.759.584,07

¹⁾ Waarvan f 37.056.000 vervallen op of na 1 April 1927.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

De Minister van Koloniën maakt bekend:

	19 April 1924	26 April 1924
Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-I.	f111.474.343,78	f113.537.800,87
Ind. Schatk.prom. in oml.	„ 79.100.000,—	„ 79.100.000,—
Voorsch. Jav. Bk. aan N.-I.	„ 32.600.000,—	„ 31.300.000,—
Muntbiljetten in omloop.	„ 40.100.000,—	„ 39.700.000,—

¹⁾ Tegoed van Ned.-Indië bij de Javasche Bank.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bank-biljetten	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
26 Apr. 1924	219.750		256.500	89.000	150.650
19 " 1924	217.000		259.000	85.500	148.100
12 " 1924	221.750		263.000	79.500	153.250
22 Mrt. 1924	158.470	64.091	258.085	85.487	154.604
15 " 1924	154.700	63.942	261.880	70.990	152.815
28 Apr. 1923	161.079	60.917	261.989	109.562	148.881
29 Apr. 1922	141.273	44.463	262.192	97.919	114.284
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ²⁾

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaal.	Belee-ningen	Voor-schotten a/h. Gou-vernem.	Diverse reke-ningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
26 Apr. 1924		149.230		31.300	***	64
19 " 1924		149.890		30.600	***	63
12 " 1924		143.330		22.600	***	65
22 Mrt. 1924	35.222	18.328	62.667	7.982	21.991	65
15 " 1924	35.222	17.744	64.865	3.866	18.043	65
28 Apr. 1923	36.674	29.387	60.951	24.287	24.918	60
29 Apr. 1922	35.310	19.255	87.205	26.562 ³⁾	51.303	52
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	6.446	2.228	44

¹⁾ Sluippost activa. ²⁾ Basis $\frac{3}{4}$ metaaldekking. ³⁾ Creditsaldo.

DE SURINAAMSCH BANK.
Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circu-latie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. reke-ningen ¹⁾
15 Maart 1924..	1.175	1.416	767	1.112	482
8 " 1924..	1.175	1.548	725	1.105	456
1 " 1924..	1.186	1.586	460	1.109	432
23 Febr. 1924..	1.196	1.433	654	1.100	440
16 " 1924..	1.187	1.437	642	1.105	435
17 Maart 1923..	1.206	1.596	1.047	1.201	468
25 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluippost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
23 Apr. 1924	128.123	124.853	292.429	27.000	248.177
16 " 1924	128.112	125.477	292.153	27.000	247.868
9 " 1924	128.116	125.742	288.216	27.000 ²⁾	243.840
3 " 1924	128.115	126.355	285.238	27.000	241.374
25 Apr. 1923	127.519	122.779	283.970	27.000	239.463
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
23 Apr. '24	42.238	74.493	13.704	108.375	23.017	18,85
16 " '24	40.917	74.843	18.403	102.066	22.385	18,57
9 " '24	41.518	75.932	12.976	108.909	22.123	18,15
3 " '24	47.782	79.851	16.411	114.466	21.510	16,43
25 Apr. '23	48.206	67.605	14.006	108.641	24.490	19,96
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 $\frac{1}{2}$

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in milliarden (duizenden biljoenen) Mark.

Data	Metaal	Daarv. Goud	Waarv. b. Buitt. circ. bkn ¹⁾	Kassen-scheine	Circulatie	Dek-kings-perc. ²⁾
15 April '24	0,5	0,460	0,016	1.975	678.254	0,3
7 " '24	0,6	0,465	0,021	2.479	683.651	0,4
31 Mrt. '24	0,9	0,465	0,021	4.124	689.864	0,6
22 " '24	0,9	0,464	0,021	6.186	606.511	1
15 April '23	11,7 in milliarden	1,005 in milliarden	0,184 in milliarden	1.239 ⁴⁾	5.837 ⁴⁾	21
23 Juli '14	1,7	1,357	—	0,065 ³⁾	1,9 ³⁾	93

Data als boven.	Wissels			Renten-bank-scheine	Rek. Courant ⁵⁾	Darl. kas-sensc. Tot. uit-gegeven
	Totaal	Handels-wissels	Schat-kist-papier			
1.900.217	1.900.217	—	—	259.781	1.324.348	2.000
1.867.237	1.867.237	—	—	262.961	1.255.128	2.500
1.767.443	1.767.443	—	—	225.389	1.053.120	4.100
1.574.101	1.574.101	—	—	84.082	1.239.701	6.200
8.028 ⁴⁾	2.587 ⁴⁾	5.441 ⁴⁾	—	—	3.155 ⁴⁾	1.252 ⁴⁾
0,751 ³⁾	0,751 ³⁾	—	—	—	0,944 ³⁾	—

¹⁾ Onbelast. ²⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine. ³⁾ In milliarden. ⁴⁾ In biljoenen. ⁵⁾ Waarv. in Rentenmark, uitgedrukt in papierm. op 22 Mrt. 977.557 milliard; op 31 Mrt. 1.096.281 bill.; op 7 Apr. 1.156.717 bill.; op 15 Apr. 1.163.894 bill. ⁶⁾ Idem: op 22 Mrt. 447.155 bill.; op 31 Mrt. 348.426 bill.; op 7 Apr. 439.787 bill.; op 15 Apr. 474.360 bill.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenl.	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit. gew. voorsch. a/d. Staat
24 Apr. '24	5.542.354	1.864.321	298.603	573.423	22.700.000
17 " '24	5.542.134	1.864.321	298.343	571.347	22.700.000
10 " '24	5.542.009	1.864.321	298.205	577.351	22.800.000
26 Apr. '23	5.536.764	1.864.345	292.024	596.628	22.500.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitge-stelde Wissels	Belee-ningen	Bankbil-jetten	Rek. Crt. Parti-culieren	Rek. Crt. Staat
4.602.939	10.053	2.564.704	39.824.094	2.419.339	17.666	
4.694.887	10.286	2.604.361	39.943.151	2.481.129	18.503	
4.991.942	10.401	2.646.434	40.145.377	2.524.681	16.432	
2.638.454	22.102	2.142.555	36.547.982	2.088.909	27.177	
1.541.980	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590	

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleen. van buitl. vorder.	Beleen. van prom.d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circu- latie	Rek. Crt. partic.
24 Apr. '24	357.921	84.653	480.000	1778.900	7.622.338	292.727
17 „ '24	357.825	84.653	480.000	1774.412	7.655.576	211.179
10 „ '24	357.741	84.653	480.000	1807.932	7.705.315	217.881
3 „ '24	358.936	84.653	480.000	1813.652	7.676.033	253.421
26 Apr. '23	347.648	84.653	480.000	830.609	6.869.523	109.338

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F. R. Notes in circu- latie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitenl.		
9 April '24	3.103.446	2.041.277	—	97.975	1.981.638
2 „ '24	3.091.767	2.025.157	—	99.564	1.987.262
26 Mrt. '24	3.122.944	2.139.604	—	100.107	1.982.706
19 „ '24	3.131.845	2.150.934	—	101.352	1.989.848
11 April '23	3.085.759	2.103.719	—	98.680	2.231.041

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud- Dek- kings- perc. 1)	Algem. Dek- kings- perc. 2)
9 April '24	727.165	2.055.067	110.837	76,9	79,3
2 „ '24	743.432	2.062.364	110.859	76,3	78,8
26 Mrt. '24	684.773	2.007.116	110.831	78,5	80,8
19 „ '24	625.454	2.012.131	110.828	78,3	80,8
11 April '23	897.039	1.942.131	108.683	73,9	76,3

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

**PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET
FED. RES. STELSEL.**

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
2 Apr. '24	756	16.629.350	1.435.579	15.713.731	4.230.384
26 Mrt. '24	756	16.579.757	1.414.945	15.039.372	4.230.974
19 „ '24	756	16.620.383	1.482.880	15.857.778	4.194.133
12 „ '24	757	16.468.918	1.445.094	15.663.343	4.191.105
4 Apr. '23	777	16.569.156	1.406.993	15.538.636	3.989.247

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 28 April 1924.

Nu de antwoorden der verschillende regeeringen op de voorstellen van de commissie-Dawes zijn verschenen, blijkt eerst welke verschillen tusschen de diverse landen nog overbrugd moeten worden. Het behoeft dan ook geen verwondering te wekken, dat men op de internationale beurzen nog niet buitengewoon enthousiast gestemd is, hoewel, aan den anderen kant, geen enkel teeken is op te merken, waaruit absolute twijfel aan den goeden afloop van een definitieve overeenkomst afgeleid zou mogen worden. Dit is te minder het geval, nu de Vereenigde Staten blij hebben gegeven, zich daadwerkelijk met den toestand in Europa te willen bezig houden. Mag men de tot nu toe circulerende geruchten gelooven en zou derhalve de heer Morgan niet-officieel zijn steun hebben toegezegd bij het eventueel doorvoeren van de voorgestelde leening aan Duitschland, ten bedrage van 800 milioen goudmarken, dan mag men tevens aannemen, dat dit niet is geschied zonder ruggespraak met de overige leidende bankiers in de Unie. Trouwens, op de jongste „bankers-conventions” is reeds bij herhaling naar voren gekomen, dat men in Amerika in bankierskringen wel geneigd is de liquide middelen in Europeesché ondernemingen te beleggen, mits men hiertegenover eenige redelijke kans zou verkrijgen op een herstel van den economischen toestand van Europa. Die kans schijnt men thans aanwezig te achten in de voorstellen der deskundigen-commissies. Ook op een andere wijze is dit gedurende de achter ons liggende week tot uiting gekomen. President Coolidge heeft n.l. niet onduidelijk doen uitkomen, dat ook van de zijde der regering stappen verwacht konden worden, welke een eenmaal

gevestigde orde in Europa zouden helpen consolideeren — bijv. door definitieve vermindering der wapeningen — waarbij hij tevens als zijn persoonlijke meening heeft uitgesproken, dat een Duitsche leening in Amerika een gunstig onthaal zou vinden. In niet-diplomatieke taal overgezet zijnde, beteekent ook dit, dat men in regeerings- en bankierskringen de handen in één wil slaan, om te trachten ten spoedigste, doch natuurlijk alleen in het geval dat geen tegenwerking van de Europeesche machten wordt ondervonden, Amerika's latente economische en financieele kracht mobiel te maken, ten einde het wereldverkeer weder in normale banen te leiden.

Ter beurze van New York heeft deze gang van zaken uit den aard der zaak een goeden indruk gemaakt. Niet alleen doordat bankierskringen hier veel invloed uitoefenen en derhalve als vanzelf de kans op verwezenlijking van hun plannen zich weerspiegelt in een opwaartsche beweging der fondsenmarkt, doch ook omdat een nauwere aansluiting met Europa voor de verdere ontwikkeling van den Amerikaanschen handel en de Amerikaansche industrie meer en meer noodzakelijk wordt. De gewijzigde immigratiebepalingen zullen zich binnenkort waarschijnlijk doen gevoelen in een verder tekort aan arbeidskrachten, een verdere oprijving dus van de loonschaal en een verhooging van de kosten van levensonderhoud, een verhooging, waarin op den duur slechts kan worden voorzien door een uitgebreiden export. Relatief is deze export wel niet zeer groot (de taxaties voor de voornaamste uitvoer-artikelen loopen van 5 tot 15 pCt. van de totale productie), doch absoluut geeft de uitvoer ten aanzien van de winsten in vele gevallen den doorslag. Bovendien zijn het de allervoornaamste industrieën, welke op deze wijze van den uitvoer direct afhankelijk zijn, waarbij natuurlijk nog talloze bedrijven komen, welke middellijk hun profijtten van een voldoende export trekken. Deze blijft echter alleen mogelijk, indien o.a. Europa in staat wordt gesteld als afnemer te blijven fungeren en in deze richting te groeien.

Op de beurzen van Europa zijn de ongetwijfeld gunstige politieke vooruitzichten voorloopig nog overschaduwed door de moeilijkheden aan een oplossing verbonden, alsmede door voorvallen van zuiver internen aard. Zoo is bijv. de beurs te Berlijn gedrukt door de onaangename gevolgen, welke zeer vele mislukte Francs-speculaties met zich hebben gebracht. Men heeft deze week getracht tot een voorloopige „clearing” van de uitstaande verplichtingen te komen, waaraan echter de groote banken nog niet hebben medegedaan. Het totale verlies is dan ook nog niet vastgesteld, doch wel is het wel reeds zeker, dat vele firma's naast degene, die reeds in staat van faillissement zijn verklaard, zoodanige verliezen hebben geleden, dat hun voortbestaan niet mogelijk zal blijken. Deze firma's vindt men onder alle takken van bedrijf; verschillende bankiers en kleinere banken zijn ook hieronder begrepen. Het spreekt vanzelf, dat, naast de algemeene onrust en onzekerheid, hierdoor gewekt, ook een druk op de markt wordt uitgeoefend door het gestadige aanbod van fonds, dat uit dezen hoofde op de beurs te constateren is. Ook de geldmarkt werkt er niet toe mede een betere tendens de overhand te doen verkrijgen. De toch al reeds beperkte geldmarkt wordt thans nog verkleind door de bovengenoemde verliezen, terwijl de Rijksbank zich strikt schijnt te houden aan de plannen van credit-beperking, zooals die per den 7den April naar voren zijn gebracht. Waar aan den éénen kant dus door verschillende oorzaken de faciliteiten van de geldmarkt niet al te ruim kunnen zijn, worden aan den anderen kant de aanvragen steeds grooter. Doordat verschillende bedrijven hun op het inflatie-tijdperk ingestelde ondernemingen nog steeds niet hebben ingekrompen, andere echter door het groote binnenlandsch verbruik hun eveneens, wat normale tijden betreft, te groote installaties, nog winstgevend kunnen gebruiken, worden eischen aan de geldmarkt gesteld, welke alleen bevredigd zouden kunnen worden in tijden van een gezonde hoog-conjunctuur. Men is in ernstige kringen dan ook zeer bevreesd voor de naaste toekomst en voorziet hier en daar omvangrijke catastrophes, waartegenover zelfs de exorbitante rentevergoedingen van 50 pCt. en 60 pCt. per jaar geen voldoende risico-premie kunnen verschaffen. Aller hoop is thans gevestigd op een spoedige en ruime werkzaamheid van de goud-discontobank — van de voordeelen hiervan zullen echter vermoedelijk vele bedrijven, welke niet er toe bijdragen den Duitschen export te stimuleren, buitengesloten zijn — en op het uitvoeren van de plannen der commissie-Dawes, waardoor althans een basis zou worden geschapen, welke berekeningen mogelijk zou maken. Een oplossing verwacht men vóór de verkiezingen niet meer te zullen verkrijgen.

De beurs te Parijs is uiterst kalm gebleven. Het handelsleven heeft zich in groote trekken reeds weder aangepast

aan de gewijzigde valutaverhoudingen en zelfs de geweldige stijging, op één enkelen dag van de achter ons liggende week, van de internationale waarde van den Franc, heeft geen verandering in de houding gebracht. De Fransche leiding op de internationale wisselmarkt is thans wel zoo goed georiënteerd, dat zij de plaats gehad hebbende rijzing volkomen juist heeft toegeschreven aan de geconcentreerde dekkingsaankopen van Deutsche en Oostenrijksche zijde. Overigens zijn het ook hier de verkiezingen, welke de geesten volkomen in beslag nemen en welke derhalve een betelset vormen voor de volle aandacht ten aanzien van de problemen der buitenlandsche politiek.

Aan de beurs te Londen waren het eveneens inheemsche belangen, hoewel van anderen aard, welke de aandacht hebben getrokken. Hier was het vooral de begroting en de besprekingen omtrent de mogelijkheden daarvan, die de interesse hebben geabsorbeerd. Op het oogenblik van samenstellen van dit overzicht is het Britsche budget nog niet gepubliceerd, doch in de City verwacht men vrij algemeen, dat hieruit geen groote verrassingen geboren zullen worden. Men rekent met een gering getaxteerd overschot — indien althans de begroting-Baldwin niet al te sterk is gewijzigd — en met eenige reductie van de belastingen op thee, suiker, enz., doch niet met een belangrijke vermindering van de inkomstenbelasting. Hoewel men derhalve van meening is, dat de toestand, althans voorloopig, slechts weinig zal veranderen, heeft men toch met zekere spanning het indienen der begroting tegemoet gezien, waaronder de omzetten hebben geleden. Een gunstige factor vormde de stijging van den Sterlingkoers, welke echter aan seizoensinvloeden werd toegeschreven.

Ten onzent is de markt slechts voor enkele afdeelingen of fondsen afgeweken van de gewone lustelooze tendens der laatste weken. Voor *beleggingswaarden* ontstond over het algemeen aanbod, vooral wat inheemsche staatsfondsen betreft. Zeer geleidelijk, doch gestadig, wordt het peil dezer staatsfondsen verlaagd, ten gevolge van aanbod uit die kringen, welke van meening zijn, dat de regering zich nog steeds bezig houdt met plannen tot het doorvoeren van verdere emissies, hetzij hier of op de buitenlandsche geldmarkten. In dit verband duiken ook herhaaldelijk berichten op omtrent onderhandelingen met buitenlandsche bankierssyndicaten en waar men natuurlijk niet weet onder welke condities een eventueel nieuwe lenening zal worden doorgevoerd, is men geneigd deze ongunstiger te taxeerden dan bij de jongste lenening het geval is geweest. Vandaar een bijna voortdurend aanbod, dat verheugenderwijs echter geen connecties heeft met eenige inflatie-vrees.

	17 Apr.	25 Apr.	28 Apr.	Rijzing of daling
6 % Nederland 1922	97 1/8	96 5/16	96 1/2	— 5/8
5 % " " 1918	86	84 13/16	84 3/4	— 1 1/4
4 1/2 % " " 1916	85 5/8	84 3/4	84 1/2	— 1 1/8
4 % " " 1916	77 7/16	77	76	— 1 9/16
3 1/2 % " " "	72 1/2	—	70	— 2 1/2
3 % " " "	61 1/8	59 1/2	59 5/8	— 1 1/2
2 1/2 % Cert. N. W. S.	51	49	48 7/8	— 2 1/8
7 % Oost-Indië 1921	101 1/4	100 5/16	100 7/16	— 13/16
6 % " " 1919	96 1/2	96	96	— 1/2
5 % " " 1915	91 3/4	—	91 1/4	— 1/2
5 % Rusland 1906	5 1/2	5 1/2	5 1/8	— 1/2
4 % Rusal. bij Hope & Co.	8 1/2	7 13/16	7 3/8	— 1/8
4 % Japan 1899	63 1/2	—	—	—
5 % Brazilië 1895	52 1/2	—	52 1/2	+ 1/4
8 % Sun Paulo 1921	96 3/8	95 5/8	—	— 1 1/8
6 % Amsterdam 1920	98 7/8	—	—	—
7 % Rotterdam 1920	101 1/4	101	100 1/2	— 3/4

Op de aandelenmarkt hebben *bankaandelen* van een kalme, doch vaste tendens blijk gegeven. Het dividend ad 7 pCt. op de aandelen Amsterdamsche Bank werd, hoewel het reeds tevoren in den koers dezer aandelen was verdisconteerd, gunstig door de beurs opgenomen.

Op de markt voor *industriële fondsen* hebben enkele papieren sterk de aandacht getrokken. In de eerste plaats vond een licht herstel plaats in Jurgenswaarden, wijl de markt het verslag der onderneming ook verder niet ongunstig commentariseerde. Voor aandelen Stearinekaarsenfabriek Gouda viel een sterke koersverheffing te constateeren, doordat een bericht werd gelanceerd, volgens hetwelk de vennootschap geen reconstructie zou behoeven door te maken. Bijna onmiddellijk echter werd dit door bevoegde zijde gerectificeerd, waardoor de aandelen nog zelfs onder het vorige peil zijn gezonken. Aandelen Hollandsche Draad- en Kabelafabriek waren aangeboden in verband met het teleurstellende jaarverslag. Over het algemeen trouwens was men niet sterk voor industriële aandelen geporteerd, mede in verband met het feit, dat de liquidatie van de Algemeene

Nederlandsche Electriciteits-Mij. Groeneveld, Ruempol & Co., wordt voorgesteld.

De markt voor *suikeraandelen* was aangeboden doordat de geruchten omtrent een „claim” op de aandelen Handelsvereniging „Amsterdam” thans officieel zijn tegengesproken, terwijl tevens een niet al te hoog slot-dividend in uitzicht is gesteld. De onzekere Cuba-noteringen hebben overigens hun invloed op de overige suikeraandelen uitgeoefend. *Petroleumaandelen* waren vrijwel onbewogen, zoodat het niveau zich ten slotte bijna niet heeft gewijzigd.

Rubberaandelen konden profiteeren van de plannen tot oprichting van een coöperatief verkoop-kantoor door de Rubber Grower's Association, waarvan men goede verwachtingen koestert.

Tabaksfondsen waren aanvankelijk nogal gezocht, doch brokkelden later in koers af toen men hier en daar twijfel begon uit te spreken ten opzichte van de thans aanstaande eerste oogstberichten uit Sumatra.

	17 Apr.	25 Apr.	28 Apr.	Rijzing of daling
Amsterdamsche Bank	125 1/4	124	125 1/2	+ 1/4
Incasso Bank	93	93 3/4	93 3/4	+ 3/4
Koloniale Bank	195 3/4	193 3/4	194 3/8	— 1 3/8
Ned. Handel-Mij. cert.v.aand.	135	134 1/2	134 5/8	— 3/8
Rotterd. Bankvereniging	98 3/4	98 1/2	—	— 1/2
Van Berkel's Patent	38 1/8	38 3/8	39 1/2	+ 1 3/8
Gouda Kaarsen	18 1/2	18 3/4	16 1/2	— 1 3/4
Holl. Draad- en Kabelafabriek	54 1/2	55	46 1/2	— 7 3/4
A. Jurgens' Ver. Fabr.g.aand.	53 3/4	56	57 1/2	+ 3 3/4
" " pr. aand.	66 1/2	67 3/4	68	+ 1 1/2
Leerdam Glasfabrieken	27 1/2	28 1/2	25 1/2	— 2 1/2
Philips' Gloeilampenfabriek	273	271 1/4	—	— 1 3/4
Vereenigde Blikfabrieken	88 1/2	91 1/4	—	+ 3
Vereen.Chemische Fabrieken	43 1/2	43 3/4	43	— 1/2
Compania Mercantil Argent.	25	25	24	— 1
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	184 5/8	182	181	— 3 5/8
Handelsver. Amsterdam	489 1/2	474	473	— 16 1/2
Handelsverg. Reiss & Co.	34	33 1/2	34	—
Int. Crediet- en Handelsverg.	—	—	—	—
Rotterdam	195	200	202 1/2	+ 7 1/2
Linde Teves & Stokvis	77	77 3/4	78	+ 1
Redjang Lebong Mijnb.-Mij.	120	120	122	+ 2
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	204	200	202	— 2
Kon. Petroleum-Mij.	443 3/4	445 1/4	448 1/4	+ 4 1/2
Phoenix Oil	92 1/2	94	93 3/4	+ 1 1/4
Amsterdam-Rubber-Mij	141 3/4	144 7/8	144 1/8	+ 2 3/8
Kendeng Lemboe	177 3/8	183	180	+ 2 5/8
Oost-Java-Rubber-Mij.	211	222	222	+ 11
Deli-Batavia Tabak Mij.	334 3/8	332 1/2	330 1/2	— 4 1/8
Deli-Maatschappij	384 1/2	383 1/2	377 3/4	— 6 3/4
Senembah-Maatschappij	288 1/2	291 1/2	286 1/2	— 2

De *scheepvaartmarkt* was op enkele dagen nogal opgewekt, doch het publiek heeft weinig aandeel hieraan genomen.

	17 Apr.	25 Apr.	28 Apr.	Rijzing of daling
Holland-Amerika-Lijn	85 1/2	86 1/2	86 3/4	+ 1 1/4
" " „gem.eig.	71 3/4	72 1/4	74 3/4	+ 3
Hollandsche Stoomboot-Mij.	27	30	32 1/8	+ 5 1/8
Java-China-Japan-Lijn	90	91	89	— 1
Kon. Hollandsche Lloyd	87 1/8	—	9 1/2	+ 1/8
Kon. Ned. Stoomb.-Mij.	69 1/2	69 1/4	70 3/8	+ 7/8
Konink.Paketaart-Mij.	136	136	138	+ 2
Maatschappij Zeevaart	73 1/4	—	73	— 1 3/4
Nederl. Scheepvaart-Unie	122	117 1/4	119 1/2	— 2 1/2
Nievelt Goudriaan	96	92 1/2	99	+ 3
Rotterdamsche Lloyd	123 1/2	117	117 1/4	— 5 3/4
Stoomv.-Mij. „Nederland”	140 3/4	137 1/2	139 1/2	— 1 1/4
" " „Noordzee”	30 1/2	—	—	—

De *Amerikaansche markt* was vast in aansluiting aan Wallstreet.

	17 Apr.	25 Apr.	28 Apr.	Rijzing of daling
Americ. Smelting & Refining	66 1/8	65 7/16	66 1/2	+ 3/8
Anaconda Copper	72 1/2	71 17/32	70 7/8	— 1 3/8
Studebaker Corp.	93 1/8	92 3/8	94 3/4	+ 1 1/8
Un. States Steel Corp.	105	104 1/4	107 1/2	+ 2 1/2
Atchison Topeka	108 7/16	108 3/4	108 3/8	— 1 1/16
Erie	25 3/4	—	26 1/8	+ 3/8
Southern Pacific	97 3/4	97 3/8	97	— 3/4
Union Pacific	142	141 1/4	142	—
Int. Merc. Marine orig. gew.	9 15/16	10 15/32	10 11/16	+ 3/4
" " " " pref.	34 7/8	36 3/4	35 7/8	+ 1

De *geldmarkt* bleef kalm; prolongatie noteerde van 5 tot 5 1/4 pCt.

GOEDERENHANDEL GRANEN.

29 April 1924.

In den loop dezer week heeft de graanmarkt steeds het karakter behouden, dat haar ook reeds in de Paaschweek kenmerkte. Hieruit volgt dus, dat de tarweprijzen zich vrij goed handhaven met bevredigende vraag in sommige Europeesche landen en dat voor andere graansoorten, vooral voor sommige voedergranen, de omzet niet groot is, met in verschillende landen prijsverlaging. De tarweverschepingen van Argentinië waren de vorige week minder groot dan den laatsten tijd het geval is geweest, wat wel voornamelijk het gevolg zal zijn geweest van de verschillende feestdagen. De aanvoeren van tarwe in de Argentijnsche havens blijven namelijk bij voortduring groot, doch het aanbod in Europa van Argentijnsche tarwe was ook ditmaal gewoonlijk niet dringend, omdat de vraag naar verschillende destinaties bevredigend blijft. Op het vasteland bleef ook nu weder Frankrijk tarwe koopen. Wel wordt nu en dan de veronderstelling geopperd, dat de Fransche inkoop eigenlijk de behoefte van het land overtreffen en dat Frankrijk zich later weder van een gedeelte dier inkoop zal moeten ontdoen. Dit neemt echter niet weg, dat op het oogenblik de Fransche inkoop een steun voor de markt vormen. Ook schijnt het, dat men in Frankrijk rekening houdt met een verhooging van het invoerrecht en daarom wat meer koopt dan anders wel het geval zou zijn geweest. Italië blijft eveneens als koper optreden. Ook in Engeland was de consumtievraag bevredigend. Toch houdt men rekening met de waarschijnlijkheid van spoedige groote verschepingen van Canadeesche tarwe via de Oostelijke Canadeesche havens, nu dezer dagen de scheepvaart daar wordt hervat. Reeds wijzen de groote uitklaringen uit de Westelijke havens der Canadeesche meren erop, dat spoedig aan de kust veel tarwe beschikbaar zal zijn. Misschien kan hiervan een flauwere stemming in de toekomst worden verwacht doch deze week was de grondtoon aan de Noord-Amerikaansche markten nog niet flauw in verband met de goede vraag voor export. Aan de termijnmarkten te Chicago en Winnipeg trad zelfs na de Paaschdagen eenige prijsverhoging in, die echter aan de Engelsche markt niet werd gevoeld, wegens verbetering van den Engelschen wisselkoers, zoodat voor Canadeesche tarwe in Engeland de prijs eenigszins daalde. Op 28 April waren trouwens zoowel Chicago als Winnipeg weder lager. Chicago sloot voor Mei 1 cent en voor Juli $1\frac{1}{2}$ cent lager dan op den 21sten, doch tegenover het laagste punt der week valt toch nog een verhoging van $\frac{1}{2}$ cent per 60 lbs. te constateren. Winnipeg is tegenover 21 April vrijwel onveranderd.

Voor Argentijnsche tarwe veroorzaakte in Engeland de loop van den wisselkoers geen prijsdaling, daar ook de koers van de Peso verbeterde. Na de Paaschdagen werd aan de Engelsche markt een zestal ladingen, vooral Argentijnsche en Australische tarwe, omgezet, terwijl ook Griekenland en Egypte in Engeland twee ladingen Australische tarwe kochten. Griekenland is trouwens den laatsten tijd geregeld als koper van buitenlandsch broodgraan opgetreden, voornamelijk van Rusland, van welks verschepingen van rogge reeds eenigen tijd een flink gedeelte voor dit land bestemd was. In Nederland is de vraag naar tarwe nog steeds weinig verbeterd. Men koopt hier nu en dan Plata en Manitoba tarwe, doch van groote betekenis zijn deze zaken niet. Bovendien wordt nog steeds in een gedeelte der behoefte voorzien door her-verkoop van de Zuid-Duitsche tweede hand, waar men blijkbaar bij voortduring de bezwaren ondervindt, die de verschaffing van vreemde valuta met zich brengt. Iets beter is de markt in Noord-Duitschland, gedeeltelijk ten gevolge van uitbreiding der vraag uit de Noorsche landen, waarheen ook uit te Antwerpen liggende partijen de vorige week het een en ander werd verkocht. Intusschen echter is ook in België zelf de vraag naar tarwe verbeterd en de laatste dagen werd daarheen zelfs te Rotterdam aangekomen Canadeesche tarwe verkocht. De tarwe-uitvoer uit de Vereenigde Staten van Amerika is nog steeds niet groot, doch met het oog op de verwachting, dat de opbrengst van wintertarwe waarschijnlijk kleiner zal zijn dan in het vorige jaar en met eenige vermindering in den uitzaai van zomertarwe mag worden gerekend, had de geringe uitvoer geen prijsverlagingen van eenige betekenis ten gevolge. Ook de groote verschepingen van Argentinië hadden op de Noord-Amerikaansche markten weinig invloed en zelfs zou het niet te verwonderen zijn indien binnenkort een omgekeerde wisselwerking intrad en de Argentijnsche markt gedrukt werd door de groote verschepingen, die spoedig van Canada kunnen worden verwacht. Tot nog toe echter konden ook in Argentinië de prijzen zich goed handhaven en met eenige fluctuaties waren ten slotte op 28 April de termijnmarkten te Buenos Aires en Rosario onveranderd tot

5 centavos per 100 KG. hooger in vergelijking met den 21sten.

De berichten omtrent den stand van de wintertarwe in Noord-Amerika blijven gunstig, zoodat er nu geen aanleiding is om rekening te houden met een geringere opbrengst dan de tot nog toe vermelde hoeveelheid, die echter, zooals wij reeds vroeger vermeldden, vrij belangrijk beneden de opbrengst van het vorige jaar belooft te zullen blijven. Ook voor den uitzaai der zomertarwe zijn in de meeste streken de omstandigheden gunstig, dient dan ook op een vermindering van eenige procenten in den uitzaai te worden gerekend. Hetzelfde geldt voor Canada en daar is zelfs het vochtgehalte van den bodem zeer overvloedig tot groote vreugde van de tarweverbouwers. Minder hooge verwachtingen worden van den nieuwen tarweoogst gekoesterd in verschillende deelen van Britsch-Indië, doch ten slotte schijnt de opbrengst niet veel kleiner te zullen worden dan het vorige jaar. In Europa is het wintergraan in de meeste landen achterlijk, doch het eindelijk ingetreden zachtere weder zal daarin zeker nog veel verbetering brengen, behalve dan misschien in gedeelten van Duitschland, waar zoowel tarwe als rogge van den ongunstigen winter hebben geleden. De officieele onlangs gepubliceerde cijfers, die den stand van tarwe en rogge in Duitschland aangeven, zijn dan ook belangrijk slechter dan in het vorige jaar, toen beide aangegeven werden met het verhoudingsgetal 2,8 (2 = goed, 3 = middelmatig, 4 = slecht), terwijl nu voor tarwe 3,2 en voor rogge 3,4 wordt opgegeven.

Over het algemeen blijft nog steeds, zooals wij in dit seizoen reeds zoo dikwijls hebben opgemerkt, de tarwemarkt slechts in geringe mate den indruk der ontegenzeggelijk groote voorraden, die in de uitvoerlanden aanwezig zijn, ondervinden, omdat telkens weder in eenige invoerlanden goede vraag voor spoedige tarwe blijkt te bestaan en het heeft er alle schijn van, dat ook in de laatste weken van dit seizoen die toestand zal blijven voortbestaan. De reden hiervan ligt meer en meer in de waarschijnlijkheid, dat in het nieuwe seizoen met een minder grooten overvloed van broodgraan zal kunnen worden gerekend, welk vooruitzicht reeds nu aan de markt eenigen steun verleent.

Voor rogge was de stemming eerder iets beter. Russische rogge werd ook de laatste week niet zooveel verscheept en het aanbod is niet overvloedig, zoodat, al was de vraag niet groot, de prijzen op hetzelfde niveau konden blijven. De veel lagere prijs, waartoe Noord-Amerikaansche rogge beneden Russische te koop is, leidde nu en dan tot zaken, zoowel naar Nederland als naar Duitschland en Scandinavië, terwijl bovendien ten gevolge van de goede kwaliteit van Poolse rogge, daarin enkele transacties tot stand kwamen naar Nederland en België, tot belangrijk hooger prijs dan waartoe Russische rogge wordt verhandeld. Hiertoe wordt medegeverkt door het geleidelijk verminderen van het aanbod van inlandsche rogge in die landen.

Voor maïs is in de meeste Europeesche landen in overeenstemming met het jaargetijde de vraag verminderd en daar bovendien in verschillende havens de aanvoeren zijn toegenomen, kon de premie voor spoedige maïs slechts aan enkele markten worden gehandhaafd. In Nederland is die premie zelfs geheel verdwenen en kost het groote moeite voor aankomende partijen voldoende koopers te vinden. Van een viertal ladingen Roemeesche en Russische maïs, die onlangs naar Rotterdam waren gedirigeerd, moest een groot gedeelte in lichters worden genomen, terwijl spoedig verwachte partijen dagelijks lager werden verkocht en ten slotte op 28 April zelfs beneden het prijsniveau van ladingen Donau maïs werden verhandeld. In die latere positie waren zaken dan ook deze week naar Nederland moeilijk en zeer weinig talrijk. De enkele zaken, die werden gedaan, waren voornamelijk verkoopen uit de tweede hand, daar Roemeesche verscheperen in verband met de vaste markt in Roemenië hooger prijzen vragen dan hier op het oogenblik te maken zijn. Van Argentinië werd deze week belangrijk meer nieuwe maïs verscheept dan tevoren en tezamen met groote verschepingen van den Donau waren dan ook de wereldverschepingen van maïs deze week voor het eerst sinds langen tijd weder eens werkelijk ruim. Voor de spoedige nieuwe Plata-maïs bleef goede belangstelling bestaan, zoowel in Engeland als op het vasteland en het aanbod werd vrij gemakkelijk opgenomen. Voor verdere verschepingen bleef de markt sterk den invloed ondervinden van schommelingen in de wisselkoersen, die deze week weder sterke fluctuaties vertoonden, zoowel voor Frankrijk als, zij het dan ook in mindere mate, voor het Pond Sterling. Nu en dan was nieuwe Plata-maïs op zomerafloading lager te koop, wat tot een uitbreiding der zaken naar het vasteland leidde, terwijl ook in Engeland de belangstelling

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Mei	Mais Mei	Haver Mei	Tarwe Mei	Mais Mei	Lijnzaad Mei
26 Apr. '24	103 ⁵ / ₈	76 ⁷ / ₈	46 ³ / ₄	10,85	7,75	19,15
19 „ '24	104 ⁵ / ₈	78 ³ / ₄	47 ¹ / ₄	10,90	7,99	19,05
26 Apr. '23	126 ¹ / ₈	81 ⁵ / ₈	45 ⁵ / ₈	12,20 ¹	8,45 ¹	22,15 ¹
26 Apr. '22	140	60 ¹ / ₄	36 ⁷ / ₈	13,75	8,05	21,65
26 Apr. '21	126 ¹ / ₂	59 ³ / ₈	38 ³ / ₈	15,80	7,90	14,—
20 Juli '14	82	56 ³ / ₈	36 ³ / ₄	9,40	5,38	13,70

1) Per Juni.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	28 April 1924	22 April 1924	30 April 1923
Tarwe*	12,25	12,—	13,95
Rogge (No. 2 Western) ..	9,65	9,70	10,85
Mais (La Plata)	226,—	230,—	215,—
Gerst (48 lb. malting) ...	198,— ⁴	202,— ⁴	187,—
Haver (38 lb. white clipp.) ¹	9,90 ⁵	9,70 ⁵	10,80
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ¹	11,30	12,40	11,15
Lijnzaad (La Plata) .... ³	390,—	395,—	461,—

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG.

*No. 2 Hard/Red Winter Wheat. 4) Donaugerst. 5) Canada No. 3.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	20/26 April 1924	Sedert 1 Jan. 1924	Overeensk. tijdvak 1923	20/26 April 1924	Sedert 1 Jan. 1924	Overeensk. tijdvak 1923	1924	1923
Tarwe	16.818	287.980	231.142	—	12.128	17.811	300.108	248.953
Rogge	10.720	182.989	144.460	—	3.325	485	186.314	144.945
Boekweit	673	7.288	4.828	—	—	—	7.288	4.828
Mais	23.243	214.249	211.633	3.688	29.489	34.382	243.738	246.015
Gerst	1.359	107.242	49.990	—	20.473	4.127	127.715	54.117
Haver	899	73.722	26.898	—	—	533	73.722	27.431
Lijnzaad	6.636	80.933	48.317	—	30.843	41.520	111.776	89.837
Lijnkoek	5.509	63.874	73.907	—	700	—	64.574	73.907
Tarwemeel	5.757	82.408	23.691	1.935	7.981	3.377	90.389	27.068
Andere meelsoorten	—	3.256	627	—	—	—	3.256	627

grootter was en meer zaken tot stand kwamen. In Nederland gaat den laatsten tijd in den detailhandel meer om in Plata-mais op latere posities en zelfs ter levering in Januari tot April 1925 worden geregeld zaken gedaan. Blijkbaar gevoelen de koopers zich aangetrokken door de in vergelijking met het tegenwoordige prijsniveau voor spoedige mais zooveel lagere prijzen voor Plata-mais op aflading. Het staat echter te bezien, of niet, wanneer de verschepingen van Plata-mais krachtig aan den gang zijn, de prijzen der mais zich weder meer op het niveau van vroeger zullen bewegen, daar toch ook van den Balkan en Rusland nog veel mais te verwachten is. Slechts staat hier tegenover, dat Noord-Amerika dit jaar nauwelijks als leverancier van mais optreedt. Ook deze week weder waren de maisverschepingen uit de Vereenigde Staten zeer klein en het aanbod, ook op aflading, is uiterst schaarsch, ofschoon toch de termijnmarkt te Chicago over het algemeen niet vast was en de prijs daar in den loop der week $\frac{1}{4}$ à $\frac{1}{2}$ cent per 56 lbs. daalde.

De zichtbare maisvoorraad in de Vereenigde Staten neemt reeds geregeld af en het is dus mogelijk, dat ook in het restant van dit seizoen geen groote maisverschepingen meer uit Noord-Amerika te verwachten zijn. Dan zal het dus vooral Argentinië zijn, dat in de maisbehoefte der invoerlanden zal moeten voorzien en ofschoon de opbrengst van den maïsoogst daar nu op 6.8 miljoen ton wordt geschat tegen 4 $\frac{1}{2}$ miljoen ton in het vorige jaar, zou het zeer goed mogelijk kunnen zijn, dat deze eenigszins monopolistische positie van Argentinië sterk tot handhaving der maisprijzen bijdroeg. Daarbij zal dit jaar ook Zuid-Afrika in niet zoo sterke mate als het vorige jaar mais kunnen verschepen. De fluctuaties aan de maismarkten te Argentinië waren ook deze week weder niet groot en op de verlaging, die dadelijk na de Paaschdagen plaats vond, volgde weder een iets vastere markt.

Voor gerst verbeterde de stemming aanvankelijk, voornamelijk in Engeland, doch later ook op het vasteland. Een lading Russische gerst, onderweg naar Nederland, werd voor het grootste gedeelte ten slotte naar Duitsland geplaatst en de Rotterdamsche voorraden Donaugerst, die langen tijd wegens de groote bijmenging zeer moeilijk te plaatsen waren geweest, wekten eindelijk meer belangstelling en werden voor een groot gedeelte opgeruimd, al waren dan ook de prijzen, waartoe deze zaken plaats vonden, slecht en vrij sterk beneden die voor Russische gerst. Het aanbod van gerst uit Rusland blijft beperkt, doch een enkele lading op aflading werd deze week nog naar Europa verhandeld. Naar Engeland werd weder een flinke hoeveelheid Britsch-Indische gerst verschepd, voor welke soort hogere prijzen werden betaald. Ook Russische gerst werd in Engeland gekocht en nu en dan Canadeesche soorten. Duitsland kocht behalve de Russische gerst, waarvan zooveel reeds sprake was, ook enkele partijen van den Donau en betaalde daarvoor hogere prijzen dan Nederland. Aan de Nederlandsche markt vond ook

Plata gerst weder beteren afzet en over het algemeen is daar de belangstelling voor gerst verbeterd.

In haver blijven de zaken nog altijd van beperkten omvang en het zal wel voor een groot gedeelte het steeds toenemende autoverkeer zijn, dat een verbetering van den omzet in haver tegenhoudt, terwijl van vervanging van andere voedergranen door haver, die reeds zoo dikwijls is voorspeld, weinig komt. Voor Nederland geldt bovendien, dat de eigen haver oogst nog steeds niet is uitgeput.

SUIKER.

In Amerika fluctueerde de markt de afgelopen week weder sterk, hetgeen blijkt uit onderstaande noteringen voor Spot Centrifugals en op de termijnmarkt:

	Spot				
	Centrif.	Mei	Juli	Sept.	Dec.
21 April ...	6.15	4.42	4.63	4.64	4.21
22 „ ...	6.15	4.47	4.68	4.73	4.28
23 „ ...	6.40	4.65	4.87	4.92	4.45
24 „ ...	6.40	4.45	4.67	4.70	4.27
25 „ ...	6.28	4.53	4.73	4.74	4.35
26 „ ...	6.28	4.49	4.69	4.71	4.27

Eenzijds is het regenachtige weer op Cuba en de daarmede verband houdende gereserveerdheid van fabriekanten oorzaak geweest van de vastere stemming. Anderzijds vormden de raming van Himely, die den Cubaoogst tot 15 April taxeerde op 3.372.000 tons en de verlaging van zekere Amerikaanse raffinadeurs voor Granulated van 8.10 tot 7.80, factoren, welke de markt drukten.

De ontvangsten in de Atlantische havens der V. S. bedroegen de afgelopen week 76.000 tons, de versmeltingen 62.000 tons en de voorraden 175.000 tons.

Cubasuiker werd verhandeld tot prijzen varierende tusschen 4.50 en 4.75 $\frac{c. c. \& f.}{New York}$.

De laatste Cubastatistiek luidt als volgt:

	1924	1923	1922
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 19 April '24	138.388	142.891	107.053
Tot. sedert 1 Dec. '23-19 Apr. '24	2.642.091	2.544.978	2.106.453
Aantal werkende fabrieken ..	146	109	175
Weekexport 19 April '24	73.889	115.432	81.498
Tot. sedert 1 Jan. '24-19 Apr. '24	1.737.126	1.791.245	1.150.236
Totale voorraad op 19 April '24	904.965	754.633	1.053.758

De productie van die fabrieken, welke afgemalen zijn bedraagt 27.000 tons meer dan verleden jaar.

Volgens Czarnikow wordt uit Duitsland gerapporteerd, dat de Regeering het kwantum van voor uitvoer toegestane suiker verhoogd heeft tot 200.000 tons, waarvan de helft ruwsuiker, waarschijnlijk voor November en latere levering.

In Engeland verlaagden raffinadeurs hunne prijzen met Sh. 1/1 voor prompte levering en met 6 d. voor levering op termijn.

De zichtbare voorraden zijn volgens Czarnikow:

	1924	1923	1922
	Tons	Tons	Tons
Duitschland 1 Mrt. '24	806.000	867.000	615.000
Tsjechoslowakije 1 Apr. '24..	377.000	260.000	262.000
Frankrijk 1 Apr. '24	127.000	148.000	104.000
Holland 1 Apr. '24	83.000	144.000	177.000
België 1 Mrt. '24	89.000	79.000	97.000
Engeland 1 Apr. '24	275.000	286.000	218.000
Europa....	1.757.000	1.784.000	1.473.000
Ver. Stat. 23 Apr. '24	175.000	212.000	235.000
Cuba, alle havens 19 Apr. '24	905.000	755.000	1.054.000

Totaal .. 2.837.000 2.751.000 2.762.000

Op Java bleef de markt onveranderd kalm. De noteringen waren nominaal voor Superieur Mei f 17,50, Juni f 16,75, Juli f 15,75 en Augustus f 15,50. Er ging nagevoeg niets om.

Hier te lande opende de markt in eene vaste stemming en konden prijzen nog verbeteren, zoodat Mei met f 33,25; Augustus met f 28,62½ en December met f 25,— werd afgedaan. Groot was de animo echter niet en toen New York lager afkwam, zakten ook hier de prijzen in en sloot de markt flauw met verkoopers op Mei tot f 32,50 en November/December tot f 24,75; Augustus werd aan het slot nog tot f 27,62½ afgedaan. De omzet bedroeg deze week ongeveer 4700 tons.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Aug.	Londen			New York 96 pCt. Centri-jugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per	Cuba's 96 pCt. c.i.f.	
			Mei/Juni	April	
		Sh.	Sh.	Sh.	\$ cts.
25 Apr. '24	f 27¼	61/6	22/9	24/-	6,28
17 " '24	" 27 13/16	62/6	22/9	24/-	6,15
25 Apr. '23	" 40 1/8	70/9	30/1½	32/7½	8,54
25 Apr. '22	" 23¼	52/6	18/-	13/-	3,98
4 Juli '14	" 11 13/32	18/-	—	—	3,26

KATOEN.

Noteering voor Loco-Katoen. (Middling Uplands.)

	25 April 1924	17 April 1924	11 April 1924	25 April 1923	25 April 1922
New York voor Middling ...	31,— c	30,70 c	31,35 c	29,— c	18,25 c
New Orleans voor Middling	30,88 c	30,75 c	31,50 c	28,25 c	17,— c
Liverpool voor Fy Middl. ...	18,20 d	18,85 d	19,41 d	15,50 d	10,26 d

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens. (In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '23 tot 25 April '24	Overeenkomstige periode	
		1922-'23	1921-'22
Ontvangsten Gulf-Havens. Atlant.Havens	6.328	5.455	5.203
Uitvoer naar Gr. Britannië	1.522	1.222	1.303
" " 't Vasteland	2.893	2.469	2.599
" " Japan	549	553	797

Voorraden.

(In duizendtallen balen.)

	25 April '24	Overeenkomstig tijdstip	
		1923	1922
Amerik. havens	578	470	951
Binnenland	477	597	990
New York	—	—	—
New Orleans	—	—	—
Liverpool	327	379	503

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp, Leonard Jacobson & Zonen en G. Bijddendijk.)

Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
26 Apr. 1924	262.000	26.000	1.070.000	27.500	6 5/16
19 " 1924	237.000	25.600	1)	1)	6 9/32
12 " 1924	225.000	26.000	974.000	27.000	6 11/32
26 Apr. 1923	946.000	22.750	1.569.000	23.400	5 9/16

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
26 Apr. 1924....	55.000	3.086.000	186.000	8.494.000
26 Apr. 1923....	10.000	2.340.000	31.000	6.246.000

1) Feestdag.

COPRA.

De markt was deze week, hoofdzakelijk tengevolge van den hoogerden ponden-koers, vaster gestemd. Indië kwam meer als verkoper aan de markt, en dientengevolge waren de omzetten wat grooter.

De markt sluit met de volgende noteringen:

Nederl.-Ind. f.m.s. stoomend	f 32,—
" " " April aflading	" 31 7/8
" " " Mei	" 31 1/4
" " " Juni	" 31 1/8
" " " Juli	" 31 1/2

28 April 1924.

STEENKOLEN.

Na de optimistische berichten uit Engeland betreffende de lang gevreesde staking in de kolennijnen, welke thans zoo goed als van de baan is, zijn de prijzen op de Engelsche kolenmarkt in een ongekend tempo gedaald. Binnen enkele dagen daalden zelfs Yorkshire kolen 7/- à 8/- per ton. Ook in de andere districten van het Vereenigd Koninkrijk is de ondertoon van de markt zwak en koopers, die zoo ver willen gaan een bieding te doen, kunnen feitelijk den prijs zelf bepalen. Of de met de opening van het Oostzeeseizoen verwachte meerdere vraag naar kolen de flauwe stemming zal vermogen te keeren, moet afgewacht worden.

In Westfalen gaat de productie kalm voortuit en de arbeidsmoeilijkheden zijn voor het oogenblik bezworen.

De prijzen zijn:

Northumberland Ongezeefde	f 16,25
Durham Ongezeefde	" 16,—
Cardiff Ongezeefde	" 18,25
Schotsche Gezeefde	" 16,—
Westfaalsche Vetsföörder	" 17,25
" Vetsstukken	" 19,50
" Smcenoootjes	" 18,25
" Gasvlamföörder	" 17,25
" Gietcokes	" 24,50

Alles per ton van 1000 KG., franco station Rotterdam/Amsterdam. Markt flauw.

29 April 1924.

VERKEERSWEZEN.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol kanaal	Rotterdam	Engeland
21-26 April 1924	—	14/3 2	14c 1	—	28/7	28/7
14-19 " 1924	—	14/6 2	14c 1	—	29/2	29/2
23-28 April 1923	—	—	3,25 3	2/6	30/10	30/10
24-29 April 1922	—	—	13c 1	4/3	31/-	31/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/2	1/11 1/2	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genoa	Port Said	La Plata Rivier	Rotterdam	Gothenburg
21-26 April '24	5/1 1/2	11/6	13/4 1/2	13/4 1/2	4/7 1/2	—
14-19 " '24	5/3	11/3	13/3	13,7 1/2	4/7 1/2	—
23-28 April '23	6/6	11/-	11/3	13/6	6/-	8/6
24-29 April '22	6/6	13/1 1/2	14/6	14/9	5/1 1/2	7/9
Juli 1914	fr. 7,—	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data		Bombay West Europa (d.w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostock West Europa	Chili West Europa (salpeter)
21-26 April 1924..	23/7	28/9	31/-	27/6	
14-19 " 1924..	23/7	—	31/-	27/6	
23-28 April 1923..	29/6	32/6	35/-	35/6	
24-29 April 1922..	20/-	28/-	35/-	27/6	
Juli 1914..	14/6	16/3	25/-	22/3	

1) Am. cents per 100 lbs. 2) Per ton d.w. 3) \$ per ton kolen.